

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofdredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 2077. Mederedacteuren: Jos. Cremers, Looiersgracht 5, Maastricht, Tel. 208. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. R. Geurts, Echt. Penningmeester: ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v.h. Nat. hist. Gen., Maastricht. Drukkerij v.h. Cl. Goffin, Nieuwstr. 9, Tel. 45.

Versijnt Vrijdags voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Maandel. Vergadering op Woensdag 6 Febr. 1935. — Nieuwe leden. — Ruilverkeer. — Aankondiging Lezing. — Lijst der Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op 9 Januari 1935. — Jos. Cremers. Insecten-zoeken in den winter. — A. M. Scholte S.J. Pachycoleus rufescens J. Sahlb. — Dr. P. Lackschewitz. Neue Eriopterinen (Dipt. Nematoc.) aus den Deutschen Entomologischen Institut. — Dr. O. Duda. Beitrag zur Kenntnis der Paläarktischen Madizinae (Dipt). (Fortsetzung). — A. De Wever. Senecio Jacobaea L.

VERKRIJGBAAR:

1e en 2e Aanvulling der

AVIFAUNA

van de Nederlandsche Provincie Limburg, benevens een vergelijking met aangrenzende gebieden door

P. A. HENS

UITGAVE 1926.

Deze aanvullingen beslaan 48 bladzijden, benevens 4 platen, en kosten slechts

1.50

Bestellingen worden ingewacht bij de

Uitg. M^{ij}. v/h. CL. GOFFIN

NIEUWSTRAAT 9, TEL. 45, MAASTRICHT.

Men gelieve hiervoor de bestelkaart op de achterzijde van dit omslag uit te knippen en ingevuld te retourneren.

UITGEVERS=MAATSCHIJ v.h. CL. GOFFIN MAASTRICHT

WIJ

vragen beleefd Uwe aandacht voor eenige,
bij bovengenoemde Uitg. Mij. verschenen boeken:

P. A. HENS, Avifauna der Nederl. Provincie Limburg, benevens
eene vergelijking met die der aangrenzende gebieden.
Met 1e en 2e aanvulling Ingen. f 11.00 Geb. f 12.50

Mr. E. FRANQUINET, Maskeraad. Geb. f 2.50
— Vogels vliegen over Limburg. f 0.90
— Boerderij-Typen in Limburg. f 0.65

AD. WELTERS, Gids door de O. L. Vr. Kerk van Maastricht
f 0.50
— Gebedenboekje tot de Sterre der Zee. In linnen bandje f 0.80
In leer met goud op snee f 1.90

JAN STORMEN, Wondere Legende van Sint Servaas. f 0.30

MAX BIBER, Gas, Granaten en Soldaten. Uit den grooten
Wereldoorlog 1914—1918. Ingen. f 2.25
Geb. f 3.00

B. F. PEETERS. Voorschriften van den Hoofdingenieur der
mijnen, met tweede opgave van wijzigingen in de uit-
gave 1930, tevens eerste opgave wijzigingen in de uit-
gave 1932 f 2.55

NATUURHISTORISCH

MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 2077. **Mederedacteurs:** Jos. Cremers, Looiersgracht 5, Maastricht, Tel. 208. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. R. Geurts, Echt. **Penningmeester:** ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v.h. Nat. hist. Gen., Maastricht. **Drukkerij v.h. Cl. Goffin**, Nieuwstr. 9, Tel. 45.

Verschijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden:

INHOUD: Aankondiging Maandel. Vergadering op Woensdag 6 Febr. 1935. — Nieuwe leden. — Ruilverkeer. — Aankondiging Lezing. — Lijst der Leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op 9 Januari 1935. — Jos. Cremers. Insecten-zoeken in den winter. — A. M. Scholte S. J. Pachycoleus rufescens J. Sahlb. — Dr. P. Lackschewitz. Neue Eriopterinen (Dipt. Nematoc.) aus den Deutschen Entomologischen Institut. — Dr. O. Duda. Beitrag zur Kenntnis der Paläarktischen Madizinae (Dipt). (Fortsetzung). — A. De Wever. Senecio Jacobaea L.

Maandelijksche Vergadering
op WOENSDAG 6 FEBR. 1935

in het Natuurhistorisch Museum, precies 6 uur.

NIEUWE LEDEN.

Schmedding, Geol. Stud., Joh. Verhulststr. 58, Amsterdam Z.; Cl. Smeets, Gr. Looierstr. 23, Maastricht.

RUILVERKEER.

Gesellschaft z. Naturschutz Moskou B. Grünsinskaya 17.

Het Bestuur van de

Vereen. v. Ingenieurs in Z.-Limburg

heeft de vriendelijkheid de leden van ons Genootschap uit te noodigen tot het bijwonen van een lezing van den heer.

M. COSIJNS

Ingenieur A. I. Br.

„Une ascension dans la stratosphère, sa préparation et ses résultats”

op Donderdag 21 Februari te 8 uur,
in de Redoute.

Lijst der leden van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

LEDEN VAN VERDIENSTE.

Jos. Beckers, Beek L.
Jos. Cremers, Looierstraat 5, Maastricht.
Pater Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College,
Valkenburg.
A. De Wever, Nuth.

GEWONE LEDEN.

A

Adam, J., Hoofdonderwijzer, Meerssen.
Aelst, Ernest van, Boek- & Handelsdrukkerij,
O. L. Vr. Kade 11, Maastricht.
Alberts, Th., Pastoor, Eygelshoven (L.).
Assmuth, Dr. Jos., S. J., Prof. Fordham University,
New-York city U. S. A.

B

Backer, W. de, Trois-Ponts, België.
Backhuys, L., R. K. Pr., Sanatorium Heerlen.
Barendrecht, G., Dr., Garenkokerskade 5 rood,
Haarlem.
Bartels, Bouwkundige, Houthem L.
Bartholomeus, C., Hoofd d. School, Caberg.
Beaufort, Prof. Dr. L. F. de, „Hooge Klei”,
Amersfoort.
„Beaumont”, Hôtel, W.-Brugstr. 2, Maastricht.
Beckers, G., Notaris, Hoensbroek.
Beckers, Jos., Arts, Beek (L.).
Beckers, Mr. Nic., Adv.-Proc., Sittard.
Bemelmans, H., Ir., R. K. Pr., Directeur Land-
bouwwinterschool, Steegstraat 5, Roermond.
Bemelmans, J., R. K. Pr., Directeur der H. B. S.
voor Meisjes, Roermond.

Berden, W., Pastoor, Roermondsche veld,
Roermond.
Berg, L. W., Eburonenweg 22, Maastricht.
Bergmans, A., Pastoor, Schin-op-Geul.
Br. Bernardus, Klooster Eerw. Priesters van het
H. Hart, Heerderweg, Maastricht.
Besseling, A. J., Koningsweg 30, den Bosch.
Beusmans, Jos., Sittard.
Bibliotheek, Rolduc-Kerkrade.
Bibliotheek, Bissch. College, Sittard.
Bibliotheek Gemeentel. Universiteit, Amsterdam.
Blankevoort, C., Oud-Hoofdingenieur der Mijnen,
Heerlen.
Bloemen, Apotheker, Beek (L.).
Blijdorp, P., Arboretumlaan 7, Wageningen.
Boerma, N., Bloemist, Dautzenbergstraat 38,
Heerlen.
Bolsius, Mr. F. J., President der Arr. Rechtbank,
Roermond.
Boorn, M. v. d., Med. cand., Sarphatiestraat 123,
Amsterdam.
Born, Dr. Th. v. d., Seminarie IJpelaar-Ginneken.
Botke, Dr. J., Herm. Coll.str. 34, Groningen.
Bouchoms, P., Hoofdonderwijzer, Gronsveld.
Bouwens, N. E., Hoofd der R. K. Jongensschool,
Bunde.
Broeders der Onbevleete Ontvangenis,
Brusselschestraat 38, Maastricht.
Broeders der Onbevleete Ontvangenis,
Tongersche weg 135, Maastricht.
Burkom, Dr. J. S. v., Algem. Voorzitter Nederl.
Natuurh. Vereen., Adelheidstr. 227, Den Haag.
Busch, F., Geleenstraat 10, Heerlen.

C

Caselli, Em., Valkenburg (L.).
Caselli, G., Valkenburg L.
Ceulen, P., Oud-Burgemeester, St. Pieter-
Maastricht.
Clerx, F., Hoofdonderwijzer, Beek (L.).
Clichéfabriek „Rotterdam”.
Heer Vrankestraat 26, Rotterdam.
Coenegracht, L. D. L. M., Kol. Infanterie b.d.,
St. Lambertuslaan 2, Maastricht.
Courrech-Staal, E., Leeraar Sted. Gymn.,
Bergweg 16, St. Pieter-Maastricht.
Cremers, Fr., Directeur Zuivelfabriek, Sittard.
Cremers, Jos., Apotheker, Valkenburg L.
Cremers-Eck, Hôtelier, Valkenburg (L.).
Cremers, L., Nuth.
Crolla, A., Leeraar Sted. Muziekschool,
Meerssenerweg 309, Maastricht.

D

Damen, F. A. L. M., Burgemeester, Geleen.
Derks, A. J., notaris, Lenculenstr. 15, Maastricht.
Directie E.N.C.I., St. Pieter, Maastricht.
Begunstigster.
Diederer B., R. K. Pr., Blerick.
Dorren, Th., Valkenburg (L.).
Dovermann, J., Coriovallumstraat 16, Heerlen.
Drift, A. J. W. v. d., Bronbeeklaan 34, Arnhem.
Droesen, Dr. W., Lid 2e Kamer der Staten-Gen.,
Roermond.
Dröge, Dr. J. G., Geleenstraat 16, Heerlen.

Drukkerij v.h. Cl. Goffin, Maastricht.
Dumoulin, Mr. L. F. E., Oud-Pres. Arr. Recht-
bank, Witmakerstraat 5, Maastricht.

E

Eck, W. J., R. K. Pr., Rector St. Jozef,
Valkenburg (L.).
Edelman, Prof. Dr. C. H., Hoogleeraar Landbouw-
Hoogesch., Hinkeloordsche weg 4, Wageningen.
Eggermont, C. van, Leeraar Plant- en Dierkunde
H. B. S. voor Meisjes, Roermond.
Eijs, E. van, R. K. Pr., Pastoor, Berg-Urmond (L.)
Endepols, Dr. H. J. E., Rector Sted. Gymn.,
St. Hubertuslaan 11, Maastricht.
Erens, Dr. A., Houthem.
Eussen, Fr., Burgemeester, Elsloo.
Eysen, J., Aalmoezenier van Sociale Werken,
Sittard

F

Fey, J., Kanaaldijk 23, Maastricht.
Fischer, F. C. J., Tuinfluiterlaan 15, den Haag.
Florschütz, Mr. F., Secretaris van het College van
Curatoren, Landbouwhoogeschool, Velp.
Franssen, C., Dr. Ir., Nijburgsche straatweg,
Indoornik, gem. Heteren (Geld.).
Franciscus, Eerw. Pater, Klooster der E.E.P.P.
Picpussen, Valkenburg (L.).
Frees, Mr. D., Griffier van het Kantongerecht
Heerlen.
Frings, F., m.i. Directeur Mijschool, Heerlen.

G

Gadiot, Mr. Jos., Rechter Arr. Rechtbank,
St. Hubertuslaan 17, Maastricht.
Garjeanne, Dr. A. J. M., Leeraar aan de H. B. S.,
Venlo.
Gedeputeerde Staten in de Provincie Limburg,
Maastricht.
Geelen, Th., Kapelaan, Meerssen.
Gelissen, M. H., Tuinbouwonderwijzer, Blerick.
Geloës, R. J. M. A. Gravin de, Eijsden.
Gem. Hoogere Burgerschool, Helmstraat 1,
Maastricht.
Geol. Min. Instituut v. d. Rijksuniversiteit,
Groningen.
Geol. Instituut der Landbouwhoogeschool,
Duivendaalsche laan 2, Wageningen.
Gerards, L., Hotel-Rest. Germania, Saroleastraat,
Heerlen.
Gerritzen, B., 40 Cleveland square W. 2, Londen.
Geurts, R., Leeraar Kweekschool,
Groote Straat 39, Echt.
Geusgens, H. C. J., Muntstr., Maastricht.
Gils, Dr. J. van, R. K. Pr., Inspecteur van het
bijzonder onderwijs, Roermond.
Goffin, H., Minckelersstraat 18, Maastricht.
Gogh, Ir. Ant. van, Ceintuurlaan 55, Ginneken.
Gommers, J. J. H., Hoofdonderwijzer,
Bunderstraat 51, Meerssen.
Goor, P., Pastoor, St. Pietersrade-Kerkrade.
Graaff, Prof. Dr. W. C. de, Utrecht.
Gregoire, L., Glacisweg 15, Maastricht.
Grinten, H. v. d., Venlo.
Groenen, J. D., Wittevrouwenweg, Maastricht.

Grond, A. Dr., Schinkelstraat, Heerlen.
 Groothoff, Dr. Ir. T. H., Villa „Leeuwenhorst”,
 Valkenburg (L.).
 Grossier, L., Oud-Weth., Vrijthof 20, Maastricht.
 Grubben, J. L., Architect, Blerick.

H

Haagsch Persbureau, L. v. Meerdervoort 45 A,
 Den Haag.
 Haan, J. de, Maasstraat A 334, Weert.
 Haex, Mr. A. C., Mijndirecteur, Heerlen.
 Hagdorn, A., Rijksontvanger, Maastricht.
 Hameleers, L., Dierenarts, Rothem-Meerssen (L.).
 Hamers, M., Dir. Maastr. Broodfabriek,
 Maastricht.
 Hayen, Albert, No. 98, Gronsveld.
 Heesterman, J., Ir., Scheikundige aan den Wa-
 renkeuringsdienst, Prof. P. Willemsstraat 43,
 Maastricht.
 Heimans, J., Drs. Leeraar Amsterd. Lyceum,
 Michel Angelostr. 41 bov. Amsterdam-Zuid.
 Hens, P., Burgemeester, Valkenburg (L.).
 Hennekens, Ch., „Huize Groenberg”, Thorn L.
 Hennekens, Eug., R. K. Pr., Leeraar aan het
 Bisschoppelijk College, Roermond.
 Hennekens, Theoph., Wolf Eynde 2, Beek L.
 Hennis, Aug., Parallelweg 52, Maastricht.
 Herfst, Jos., Tongersche plein, Maastricht.
 Hermans, H., lid 2e Kamer Staten Generaal,
 Laan v. N. O. Indië 213, Den Haag.
 Hermans, J., Burgemeester, Susteren.
 Hesselle, Ch. de, Oud-Burgemeester, Heerlen.
 Heurn, Jhr. W. C. v., Simpangpark 7, Soerabaja.
 Hoeberechts, Jacq., Hommerterweg, Hoensbroek L.
 Hofker, Dr. J., Laan v. Eik en Duinen 160,
 Den Haag.
 Hollman, Alph., Apotheker, Markt, Maastricht.
 Hollman-Willems, G., Lenculenst. 11, Maastricht.
 Hoogenberk, Hub., Engelenkampstraat 13, Sittard.
 Hoogeveen, T., S. J., Pater, Can. College,
 Berg en Dalsche weg, Nijmegen.
 Houx, H., Oud-Wethouder, Tongerscheweg 166,
 Maastricht.
 Hövell tot Westerfliet, Baron Mr. E. van,
 Commissaris der Koningin, Maastricht.
 Hupperetz, Eug., Apotheker, Weert.
 Hustinx, Dr. E., Heerlen.

I

Ilterson-Rotgans, Mevr. J. van, Heerlen

J

Janssen, M. L. H., Onderwijzer, Stein.
 Jeswiet, J., Prof. Dr., Hoogleeraar Landbouw-
 hoogeschool, „Marienhof”, Bennekom.
 Jongen, H. H., R. K. Pr., Pastoor,
 Wahl-Nyswylre.
 Jongmans, Prof. Dr. W. J., Dir. v. h. Geol. Bureau
 voor 't Ned. Mijnged. Heerlen.

K

Kemner, Dr. N. A., Experimentalfältet, Zweden.
 Kemp, M., Gr. v. Waldeckstraat 27, Maastricht.
 Kengen, Aug., R. K. Pr., Pastoor, Caberg.

Kentgens, J. S., Leeraar a.h. Bissch. College,
 Sittard.
 Kessels, J., Saroleastraat 64, Heerlen.
 Keulen, J., Leeraar a. h. Bissch. College, Sittard.
 Keuller, L. A. J. Ir., Oud-Leeraar, Pr. Bisschop-
 Singel 49, Maastricht.
 Kleipool, P. C., Brusselsche weg 88, Maastricht.
 Koopmans, Dr. R. G., Akerstraat 52, Hoensbroek.
 Koornneef, J., Kastanjelaan 21, Rhenen.
 Kreutzer, H. H., Jubileumstraat 11, Sittard.
 Krischer, P., St. Pieterskade 20, Maastricht.
 Kroft, W. G. van der, Rijkstuinbouwconsulent,
 Meerssenerweg 327, Maastricht.
 Kruijzinga, Dr. P., Inst. Mijnb.kunde der T. H.
 Delft.
 Kruytzer, Dr. E. M., R. K. Pr., Bisschoppelijk
 College, Roermond.
 Kurris, Fr., Dr. Ir., Wilhelminasingel 41,
 Maastricht.

L

Lagers, F., Brusselschestraat 87 b, Maastricht.
 Landtman, H., Roo Valkstr. 19 b, Rotterdam.
 Latiers, Mevr. H., Tegelen.
 N.V. Sociéte des Charbonnages „Laura en Ver-
 eeniging”, Eijgelshoven. Begunstigster.
 Leenders, M., Boomkweker, Steijl.
 Leent, Dr. J. A. J. M. van, Heerlen.
 Lemmens, M., Raadhuisstraat 2 a, Beek L.
 Leinpke, B. J., Oude IJselstraat 12 III,
 Amsterdam-Zuid.
 Lenders, G., Pastoor, Heerlerbaan.
 Leruth, R., Rue Zabay 2, Luik.
 Leufkens, H., Heveaweg 25, Meester Cornelis,
 Java.
 Leysen, Léon, Onderwijzer, Cadier en Keer.
 Lienaerts, Ern., Notaris, Merkelbeek.
 Linden, v. d., P., Leeraar Aardr. Gem. H. B. S.,
 Volkspaleis 19, Maastricht.
 Lintjens, H., Kemperweg 3, Heerlen.
 Lucassen, Mej. J., Onderwijzeres, Boschstr. 69,
 Maastricht.
 Lückert, E., Leeraar aan het Bissch. College,
 Willem II Singel 28, Roermond.
 Lugt, C. van der, S. J., Pater, Rozengracht 150,
 Amsterdam C.

M

N.V. Maatschappij tot Expl. van Limburgsche
 Steenkolenmijnen, Heerlen. Begunstigster.
 Mabeg, Ind. Mij., Westerstr. 6—8, Utrecht.
 Mac Gillavry, Dr. D., Brouwersplein 9,
 Amsterdam.
 Maessen, J. H. W., Kantoorbediende,
 Meerssenerweg 199, Maastricht.
 Marres, Paul, Ir., Villa „Rozenhof”, St. Pieter.
 Marres, Paul Jr., Med. stud., Sarphatieweg 123,
 Amsterdam.
 Marres, Dr. A., Willemsparkweg 31, Amsterdam.
 Martens, P., Saroleastraat 9, Heerlen.
 Meer, v. d., oogarts, St. Lambertuslaan 4 b,
 Maastricht.
 Meertens, M., Landmeter, Graaf v. Waldeckstraat,
 Maastricht.

Meijere, Prof. Dr. J. C. H. de, Stadhouderskade
135, Amsterdam-Zuid.
Mols, J., Inspecteur L. O., L. Kanaaldijk 10,
Maastricht.
Mommers, M., Hoofd der School, Heer.
Moorman, J. Th., Pastoor, Bosscherveld,
Maastricht.
Mooren, J., Leeraar R. K. v. O.,
St. Hubertuslaan 49 b, Maastricht.
Mulken, W. van, Hoofdonderwijzer, Rothem,
Meerssen.

N

Nadaud, C., Industrieel, Oude Tweebergenpoort 1,
Maastricht.
Nijhof, Firma Mart., 's Gravenhage.
Nillesen, H., R. K. Pr., Pastoor, Rimbung.
Nypels, Jo, Scharn.
Nyst, Edm., St. Jacobstraat 1, Maastricht.

O

Oberjé, G. H., R. K. Pr., Pastoor, Epen (L.).
Oliviers, R. K. Pr., Pastoor, Gronsveld.
Oppen, Mr. L. B. J. van, Burgemeester, Maastricht

P

Packbier, Jos., Pastoor-Deken, Schinnen.
Panhuysen, Dr. G. W. A., Chartermeester aan
het Rijksarchief in Limburg, „Maashof”,
Borgharen (L.).
Paulussen, Mr. H., Jr., Caumerbeeklaan 13 a,
Heerlen.
Paulussen, Mr. H., Adv.-Proc., St. Servaaskloos-
ter 30, Maastricht.
Peeters, S. J., Dr., Pater, Berchmanianum Hout-
laan 4, Nijmegen.
Peters, P., Oud-Onderwijzer, Heerlen.
Ploem, Dr. R., Vaals.
Pop, L. J. Jos., Klein Seminarie, Rolduc-Kerkrade.
Prick, J., Arts, Corn. Schuytstr. 27, Amsterdam.
Provinciale Staten in Limburg, Gouvernement,
Maastricht.
Pijpers, Leeraar Nat. Historie,
Van Schelbergenstraat 35, Venlo.

R

Raignier, A., Pater S. J., Minderbroedersstraat 11,
Leuven.
Ramakers, P., Dir. Rijkskweeksch., Maastricht.
Regout, Lucien, Markt 50, Lutterade.
Regout, Pierre, Jr., Boschstr. 45, Maastricht.
Reinhold, Dr. Th., Geoloog b. d. Rijksopsp.dienst,
Spaarne 17, Haarlem.
Resink, J., Dir. R. K. H. B. S. voor Meisjes,
v. Heylerhofl. 7, Maastricht.
Rheden, J. J. van, Spaarne 17, Haarlem.
Rijk, J. C., gep. Majoor Infanterie,
Markt, Meerssen.
Rijks Geologisch Mineralogisch Museum,
Graanmarkt, Leiden.
Ritzen, C., Pastoor, Nuth (L.).
Roepke, Prof. Dr. W., Wageningen.
Rummelen, F. van, Stationstraat 51, Heerlen.
Rüschkamp, Dr. F. S. J., Hochschule St. Georgen,
Frankfurt/M. Süd.

Rutten, Prof. Dr. L., Hoogleraar Rijks-Univer-
siteit, Utrecht.
Ruys de Beerenbrouck, Jhr. Mr. Ch.,
Min. v. Staat, den Haag.

S

Schaïk, van, G. A., Leeraar plant- en dierkunde,
Kleverparkweg 123, Haarlem.
Schaïk, van, D. C. Ir., Scharnerweg 1 B,
Maastricht.
Schaïk, F. v., Jekerweg 54 a, Maastricht.
Schleiden, F., Kapelaan, Hoensbroek.
Schmedding, A. H. M., Arts,
Gr. Looierstr. 30, Maastricht.
Schmedding, Geol. Stud., Joh. Verhulststraat,
Amsterdam Z.
Schols, V., Koopman, Prins Bisschopsingel 17,
Maastricht.
Scholte, A. M., Pater S. J., St. Aloysius-College,
Oostduinlaan 50, den Haag.
Schoon, Mr. A., Groote Looierstraat, Maastricht.
Schoonbrood, M. J., Oud-Hoofd d. Rijksleerschool,
Brusselscheweg 84, Maastricht.
Schuh, H. A. J., Jr., Bundersstr. 56, Meerssen.
Schuitemaker, Ir. J. P., Opperhoutvester,
Driebergsche weg 6, Zeist.
Schulte, Dr. J., Chirurg, Kapoenstr. 7, Maastricht.
Schure, H. H., Drs., Leeraar R. K. H. B. S. en
Gymn., Notgerusweg 14, Maastricht.
Schweitzer, W., Mijndirecteur, Valkenburgerweg
28, Heerlen.
Schwierstra, R., Kloosterkoolhof 16; Heerlen.
Sleen, Dr. W. J. N. van der, Leeghwaterstr. 14,
Haarlem.
Sloff, Jan G., Leeraar R. H. B. S.,
Halterscheweg 78, Bergen op Zoom.
Smeets, Cl., Gr. Looierstraat 23, Maastricht.
Smeets, V., Leeraar Gem. H. B. S., Alexander
Battalaan 56, Maastricht.
Smits, Ir., G. C. M., Apollolaan 127,
Amsterdam-Zuid.
Sonneville, Fr., Preparateur, Hertogsingel 92 a,
Maastricht.
Spauwen, Arn., Gronsveld.
Sody, H. J. N., Rijnstraat 118, Amsterdam Z.
Soeten, L., Kasteel „Caestert”, Canne B.
Soïka, W., S. J., Gabitzstrasse 16, Breslau 13.
Sprenger, Prof. A. M., Hoogleraar Landbouw-
hoogeschool, Wageningen.
Staatsmijnen in Limburg, Heerlen, Begunstigster.
Stadsbibliotheek der gemeente Maastricht,
Vrijthof 47, Maastricht.
Stassen, H., Pastoor, Oud-Valkenburg (L.).
Steenis, Dr. E. G. G. J. van, Plantkundige bij het
Herbarium, Buitenzorg, Java N.O.I.
Stevens, K., Pr. Bisschopsingel 45, Maastricht.
Strijbos, P. J., Architect, Heerenweg 217,
Heemstede.
Swart, B., Leeraar Lyceum, Pr. Hendrikkade 37,
Zaandam.

T

Tendijck, K., Schinkelstraat, Heerlen.
Terhal, H. J. J., Vlotstraat 19, Heerlen.

Tesch, Dr. P., Direct. v. 's Rijks Geol. Dienst,
Spaarne 17, Haarlem.
Theunissen, M., Boomkweker, Breust-Eijsden.
Thiel, A. J. M. van, R. K. Priester, Leeraar
Bissch. College, Roermond.
Thyssen, Dr. Jacq. P., Bloemendaal.
Thywissen, M., Ir., Venlo.
Tilmans, W. J., Hoofd der School, Geulle.
Timmermans, L. H., Directeur Bisschoppelijk
College, Sittard.
Tjittes, A. A., Onderwijzer, Wethouderslaan 3,
Driebergen.
Toebosch, Mevrouw Th. J. G., Tongerscheweg 52,
Maastricht.

U

Ubaghs, H., Hoofd der School,
Mechelen-Wittem.
Ubaghs, R., Eygelshoven (L.).
Umbgrove, Prof. Dr. J. H. F., Hoogleraar aan de
Technische Hoogeschool, Inst. v. Mijnbouwkunde
Delft.
Ursulinen, Eerw. Zusters, Echt.
Ursulinen, Eerw. Zusters, Gr. Gracht, Maastricht.

V

Vankan, B. M. B., Onderwijzeres, de Bosquetplein,
Maastricht.
Ven, Joh. J. A. v. d., Tandarts, Wilhelmina-
singel 6, Maastricht.
Ven, Jos. P. A. v. d., Tandarts, Engelenkampstr. 7,
Sittard.
Venema, H. J., Ass. Lab. v. Plantensyst. en
geographie, Bovenweg 30, Bennekom.
Verbeek, Fr., Wilhelminastr. 57, Soekaboemi-Java.
Verheggen, E. H. J., Pastoor St. Matthias,
Maastricht.
Vernhout, Dr. J. H., „Randduin”, Oostkapelle.
Verschuieren, Kapellerlaan 25, Roermond.
Versterren, Herm., Meerssen.
Visser, E., Leeraar Gem. H. B. S. en H. H. S.,
Aldenhofpark 32, Maastricht.
Visser, J., Cannerweg 50, Maastricht.
Vlerk, Dr. I. M. v. d., Lector voor Geologie en
Palaeantologie, Zoeterwoudsche singel 74,
Leiden.
Vliexs, Mej. M. H., Hoofdonderwijzeres, Schinnen
Voncken, Frits, Apotheker, Heerlen.
Vos, J. J. H., Ir. Directeur der N. V. Waterl. Mij.
voor Z.-Limburg, Prins Bisschopsingel 5,
Maastricht.
Vroemen, Florent, Valkenburg (L.).
Vuuren, van, Prof. L., Hoogleraar Rijksuniversiteit,
Maliebaan 109, Utrecht.

W

Waage, G. H., Leeraar in Plant- en Dierkunde
aan de Gem. H. B. S. en Sted. Gymnasium,
Prof. Pieter Willemsstr. 41, Maastricht.
Wachter, W. H., Leeraar Nat. Hist. aan de H.
B. S., Mathenesserweg 118 a, Rotterdam.
Wagenaar-Hummelink, P., „Ockenrode”,
Loosduinen.

Waterschoot v. d. Gracht van, W. A. J. M., Mr.,
Hoofd-ingenieur der Mijnen, Kasteel „Wylré”,
te Wylré.
Weber, Prof. Dr. Max, Eerbeek.
Welters, Fr., Pastoor, Genhout-BEEK (L.).
Wersch, H. J. L. van, Apotheker, Hoofdstr. 29,
Kerkrade.
Wessem, Jos. van, Notaris, Sittard.
Wessem, Jos. van, Jr., Bankier, Sittard.
Wever, A. de, Arts, Nuth.
Wever, A. de, rustend Pastoor,
Sanatorium, Heerlen.
Wever, H. de, Kasteel Raar-Meerssen.
Weyerhorst, A., Heerlen.
Wiel, P. v. d., Corn. v. d. Lindenstraat 20,
Amsterdam.
Wielders, L., Praeparateur, Kaldenkerkerweg 157,
Venlo.
Wilde, J. A. J. de, Da Costakade 52, Amsterdam.
Willemse, A., Arts, Kerkrade.
Willemse, C., Arts, Eygelshoven.
Wintgens, P., Mijningenieur, Heerlen.

Z

Zuylen, H., R. K. Pr., Rolduc.
Zwaan, Th. v. d., Dir. Mergelexploitatie „St. Pie-
tersberg”, Brusselscheweg 110, Maastricht.

BESTUUR :

Rector Jos. CREMERS, Voorzitter.
Ir. C. BLANKEVOORT, Ondervoorzitter.
G. H. WAAGE, Secretaris.
Ir. P. MARRES, Penningmeester.
Jos. BECKERS,
L. GROSSIER,
M. MOMMERS,
Fr. VAN RUMMELEN,
Dr. H. SCHMITZ S. J. } Leden.

Ruilverkeer.**NEDERLAND.**

Botanisch Laboratorium der Gem. Universiteit
Hortus Botanicus, Amsterdam.
Botanisch Laboratorium der Rijks-Universiteit,
Hortus Botanicus, Leiden.
Club van Ned. Vogelkundigen,
p.a. Dr. C. G. B. Ten Kate, Kampen.
Geol. Bureau v. h. Nederl. Mijng gebied,
Akerstraat 86, Heerlen.
Geologisch Instituut der Gem. Universiteit,
Amsterdam.
Kon. Akademie v. Wetenschappen (Bibliotheek)
Amsterdam.
Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap,
Prins Hendrikkade 130, Amsterdam C.
Landbouw Hoogeschool (Bibliotheek),
Wageningen.
Nederl. Phaenologische Vereeniging,
p.a. J. D. Vis, Postbus 1, Westzaan.
Nederl. Botanische Vereeniging, p.a. Bibliotheek
Koloniaal Instituut, Mauritskade 63—65,
Amsterdam.

Nederl. Nat. Hist. Vereeniging,
Baronielaan 73, Breda.
Nederl. Ornithologische Vereeniging,
p.a. Dr. G. v. Oordt, Zoöl. Lab., Janskerkhof 3,
Utrecht.
Nederl. Mycologische Vereeniging (Bibliotheek),
Diezerstraat 10, Zwolle.
Nederl. Dierk. Vereeniging (Bibliotheek),
Zoölogisch Station, Helder.
Schoolmuseum, Hekkelaan, den Haag.
Vereeniging tot Behoud v. Natuurmonumenten,
Heerengracht 540, Amsterdam.
Zeeuwsch Genootschap voor Wetenschappen,
Middelburg.

ARGENTINIE.

Museo nacional de Historia natural „Bernardino
Rivadavia”, Buenos Aires (Argentina).

BELGIE.

Kon. Natuurh. Museum v. België,
Vautierstraat 31, Brussel.
Natuurwetensch. Genootschap „Dodonea”,
Ledeganckstraat 35, Gent.
Société Royale Zoologique de Belgique,
Avenue des Nations 50, Brussel.
Société Royale de Botanique,
Jardin botanique de l'Etat, Brussel.
Société belge de Géologie, de Paléontologie et
d'Hydrologie, Palais du Cinquanteaire, Brussel.
L'Union des Entomologistes belge,
Directeur Mons. F. Derenne-Meyers,
Avenue Louis Lepoutre 90, Ixelles-Brussel.
Université de Liège, Institut. Botanique.

BRAZILIE.

Instituto biologico de defesa agricola et animal,
Caixe dupla 2821, Sao Paulo.
Jardin Botanique do Rio de Janeiro.
Museu Nacional do Rio de Janeiro,
Quinta da Boa Vista.

BULGARIJE.

Société Bulgare des Sciences Naturelles, Sofia.

DUITSCHLAND.

Bibliothek des Naturw. Vereins,
Schloss Osnabrück.
Deutsche Akademie der Naturforscher zu Halle,
Friedrichsstr. 50 a, Halle S.
Deutsches Entomologisches Institut,
Gosslerstrasse 20, Berlin-Dahlem.
Gesellschaft für Höhlenforschung u. Höhlenkunde,
Hornstrasse 6, Berlin S. W. 61.
Nat. Hist. Verein. der Preuss. Rheinl. und
Westfalens, Bonn.
Naturw. Verein für Bielefeld und Umgegend,
Stadtbücherei Alter Markt 1, Bielefeld.
Naturwissenschaftlicher Verein,
Städtisches Museum, Bremen.
Naturhistorisches Museum, Lübeck.
Naturw. Gesellschaft zu Chemnitz, Sachsen.
Notgemeinschaft der Deutschen Wissenschaft,
Bibliothekausschusz,
im Schlosz. Portal III, Berlin C 2

Oberhessische Gesellschaft für Natur- und
Heilkunde, Giessen.
Senckenbergische Naturf. Gesellschaft,
Frankfurt am Main.
Verein für Naturwissenschaften an der Techni-
schen Hochschule in Braunschweig.
Zoologisches Museum der Universität Berlin,
Bücherei, Invalidenstr. 43, Berlin N 4.

ENGELAND.

British Museum General Library,
Cromwell Road, London S. W. 7.
The Imperial Institute of Entomology,
41, Queensgate, London S. W. 7.

FINLAND.

Societas pro Fauna et Flora Fennica,
Kaserngatan 24, Helsingfors.

ITALIE.

Laboratorio di Zoologia generale et Agraria
del R. Instituto Superiore Agrario
in Portici-Napoli.

OOSTENRIJK.

Naturhistorisches Museum, Burgring, Wien.
Zoologisch-Botanische Gesellschaft,
Mechelgasse 2, Wien.

PÖLEN.

Musée Zoologique polonais, Varsovie (Pologne).

SOVJET-REPUBLIEK.

Institut des Recherches biologiques et de la Sta-
tion biologique de l'Université de Perm,
U. R. S. S. Russie, Perm, Zaïmka.

Gesellschaft z. Naturschutz, Moskou B.
Grusinskaya 17.

SPANJE.

Instituto forestal de Investigaciones y experiencias,
La Moncloa, Madrid (8).

TRANSVAAL.

Die Nasionale Museum, Bloemfontein Z.-Afr.

TSJECHO-SLOWAKYE.

Deutsche Naturw. medicinischer Verein für
Böhmen „Lotos”, Taborska 48, Prag II.

V. S. AMERIKA.

Academy of Natural Science,
Philadelphia P. A., U. S. A.
Library.
The American Museum of Natural History
77 th Street and Central Park West,
New York N. Y.
Library New York State College of Agriculture
Ithaca, New York U. S. A.
Smithsonian Institution (Library),
Washington U. S. A.

VERSLAG VAN
DE MAANDELIJSCHE VERGADERING
OP 9 JANUARI 1935.

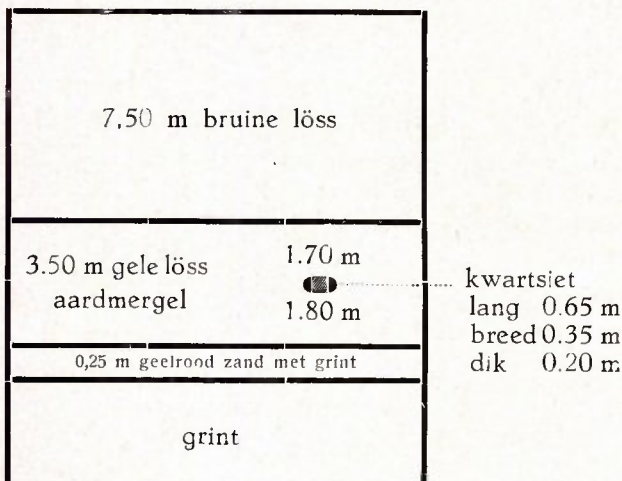
Aanwezig de dames: M. Barendrecht-Hoën, B. v. Itallie, A. Kemp-Dassen en B. Vankan en de heeren: Jos. Cremers, L. Grossier, D. v. Schaik, J. Beckers, G. Barendrecht, M. Kemp, Edm. Nyst, J. Cremers, Em. Caselli, G. Caselli, H. Jongen, P. Kleipool, K. Stevens, L. Grégoire, H. Schoonbrood, M. Mommers, V. Smeets, J. Visser, E. Kruytzer, P. Marres, P. Marres Jr, M. v. d. Boorn, Br. Christophorus, J. Maessen, P. Bouchoms en G. Waage.

De Voorzitter opent de vergadering en spreekt de beste wenschen uit voor de leden van het Genootschap voor 1935.

Vervolgens doet hij een mededeeling over „Insectenvangst in den winter” (zie art. in dit no.).

De heer Beckers krijgt vervolgens 't woord.

Een bijzonder merkwaardige vondst werd dezer dagen gedaan op de steenfabriek van den heer Boonen te Beek L. 9.10 m onder maaiveld, 1.80 m boven het geelroode met leem en grint vermengde zand, lag een 65 cm lange, 35 cm breede en 20 cm dikke kei, midden in de zuivere, gele, sterk kalk-

houdende löss. Men vraagt zich af, waar komt deze, verschillende tientallen kilo's wegende, steen vandaan en hoe is hij vervoerd? Dit kan toch alleen in water met groot verval en sterke strooming, of door een ijsschots. Maar dan doet zich de vraag voor, waarom komen deze niet vaker in de löss voor? Voor zoover mij bekend, is dit de eerste maal, dat men in Zuid-Limburg in zuivere löss, geen hellingmateriaal zijnde, een vreemd lichaam van zulke afmetingen gevonden heeft. Men zou kunnen denken aan een meteoriet, maar de geaardheid van de kei is daarmede in tegenspraak. Bovendien moesten in het lössprofiel sporen daarvan te zien zijn. Het meest bevreemdend is echter, dat deze vondst niet in overeenstemming te brengen is met de geldende theorieën over het ontstaan van de löss. Het geldt toch als een axioma, in zuivere löss mag geen grint voorkomen. De oude theorie, de aerogene, is met deze vondst in flagranten strijd. Men neemt aan, dat de löss,

ontstaan in de eindmoreene van den noordelijken gletscher, door den wind verplaatst is. Maar ook laat zij zich bezwaarlijk inpassen in de nieuwere opvatting over de lössvorming, verdedigd door den heer van Rummelen. Hij toch beschouwt de löss als een verweeringsresidu van het aan de oppervlakte komend Secundair.

Waar moet deze dikke kwartsiet, vreemd aan het Secundair, vandaan komen en hoe is hij verplaatst?

Vragen waarop ik geen antwoord weet te geven.

De Voorzitter toont verder *Hystrichopsylla talpae* Curt., een vlooiensoort, voorkomend in mollen-, soms in hommelnesten. 't Is de grootst bekende vlooiensoort. Eveneens toont hij een exemplaar van *Typhlopsylla spec.*, een vlooiensoort levend op de mol.

De heer Mommers zegt, dat verschillende vogels zich ophouden op beperkte gebieden. Hem zijn sinds jaren kleine terreinen in Z. Limburg bekend, waar een bepaalde vogelsoort op daarvoor geschikte tijden, steeds kan worden waargenomen, terwijl buiten dat gebied, die vogels niet of zeldzaam voorkomen. Hij licht dit toe met enkele voorbeelden (keep, goudhaantje).

De heer Stevens toont een meikever, Donderdag 3 Jan. l.l. gevangen door den heer H. Widdershoven te Heer, waar 't beestje lustig rondvloog.

Te kwart voor 8 sloot de Voorzitter de vergadering.

INSECTEN-ZOEKEN IN DEN WINTER.

door

Jos. Cremers.

't Is een vaak gehuldigde meening dat, zoodra 't najaar aanbreekt, door entomologen maar weinig insecten meer gevonden worden. „'t Seizoen is afgelopen, de campagne wordt gestaakt.”

Niets is minder waar!

De winter kan rijker buit opleveren en zelfs zonder dat men zich bij 't zoeken naar insecten al te veel moeite behoeft te geven. Dit is in de laatste weken weer duidelijk bewezen.

Pater Scholte S. J., uit den Haag, die z'n vacaties liefst doorbrengt in 't reitruithuis te Spaubeek, om van daar uit entomologische excursies te maken in Zuid-Limburg, bracht ook nu weer z'n Kerstvacantie hier door.

Hij was gekomen met 't doel om in ons gezegend landje 'n bepaalde wants, *Pachycoleus rufescens* J. Sahlb., nieuw voor de Nederlandsche fauna, te vinden.

En..... hij heeft ze gevonden!

Doch dit zal hij in 't Maandblad zelf vertellen.

Behalve *Pachycoleus rufescens* moest en zou hij vinden een andere wants: *Acalypta musci* Schrk.

Dit beestje moest zitten tusschen mossen.

In Mei '26 hadden Reclaire en v. d. Wiele 't ontdekt in Mnium-mos nabij Houthem.

Den 22 Dec. l.l. fietste P. Scholte naar Houthem, verzamelde er een hoeveelheid mos en vond

dienzelfden dag nog *Acalypta musci* Schrk in 'n zevental exemplaren!

Bij mijn bezoek aan hem te Spaubeek op 23 Dec., nam ik een gedeelte van dit mos mee naar Maastricht, ter verder onderzoek. Ik haalde er nog 'n drietal van dezelfde beestjes uit.

En we spraken af, den volgenden dag samen naar Schinveld te gaan, om daar veenmos, *Sphagnum*, te halen.

De heer P. Marres zou er ons per auto brengen.

Voorzien van 'n flinke baal *Sphagnum* keerden we terug. Gezeten bij de kachel, konden wij nu, midden in den winter, naar hartelust, binnenskamers, aan 't „entomologiseeren” gaan..... En wat Pater Scholte en mij zoo allerprettigst aandeed, was 't feit, dat ons beider enthousiasme was „overgeslagen” op den heer Marres en diens dochter. Die twee toch, gewapend met goede oogen en 'n flinke dosis geduld, gingen mee aan 't zoeken en bereikten 'n succes, zooals 'n beginnende entomoloog wel zelden zal gehad hebben.

Uit 't veenmos van Schinveld haalden zij te voorschijn de volgende wantsen:

- Eusarcoris aeneus* Scop. (5 exemplaren);
- Eurydema oleraceum* L. (1 exempl.);
- Zicrona coerulea* L. (2 exempl.);
- Peritrechus geniculatus* Hhn. (vele exempl.);
- Drymus silvaticus* F. (vele exempl.);
- Scolopostethus* Fieb. spec. (1 exempl.);
- Nabis fesus* L. (1 exempl.);
- Lygus pratensis* L. (meerdere exempl.).

Kevers vonden zij een honderdtal. Deze moeten nog gedetermineerd worden.

Franjestaarten en Springstaarten (*Thysanura* en *Collembola*) bleken zich in 't veenmos zeer veel op te houden, evenals kakkerlakken, *Ectobia* f. *discrepans*. En dat er spinnen en mosscorpioenen (*Obisium muscovum* C. L. Koch) in massa's werden tegengekomen, spreekt van zelf. Doch — er werd naar insecten gezocht!

En die werden, uit wat voorafgaat blijkt, gevonden. Tusschen de talrijke exemplaren van *Peritrechus geniculatus*, door mij zelf in 't Schinvelder veenmos gevonden, bevond zich één exemplaar, dat Pater Scholte onmiddellijk opviel. Dat was geen *geniculatus*, zei hij. Later heeft hij het herkend als *Peritrechus angusticollis* Shlb. Nieuw voor de Nederl. fauna!!

Pater Scholte was over de eigen vondsten in dit mos maar matig tevreden; z'n buit toch bleek klein. Maar toch mogen we ook over zijn bevindingen tevreden zijn, al was 't alléén maar, wijl een doorgezet onderzoek waarschijnlijk zal leeren, dat men moet trachten flink vóchtig veenmos te onderzoeken. Daarin huizen klaarblijkelijk de meeste beestjes en niet in ietwat uitgedroogd materiaal, waarvan P. Sch. 't onderzoek voor zijn rekening nam.

't Succes met 't Schinvelder veenmos behaald, gaf ons moed, om er 3 Januari l.l. andermaal op uit te trekken, ditmaal naar de Brunsummer heide. Waar eertijds de „Walderput” was, troffen we *sphagnum* in groote hoeveelheid aan.

De heeren P. Marres Jr. en Marcel v. d. Boorn, studenten in de medicijnen te Amsterdam, waren ditmaal van de partij.

Met 'n flinke hoeveelheid prachtig materiaal werd de terugtocht aanvaard.

Uit 't Brunsummer *sphagnum* is nog heel wat meer te voorschijn gekomen. Doch daarover op de volgende vergadering.

Voor vandaag heeft ons de tijd ontbroken, dat overrijke materiaal te determineeren en te laten determineeren.

Alvorens te eindigen, wil 'k wijzen op een andere uitstekende, gemakkelijke methode om des winters wantsen te verzamelen. Daarvoor behoeft men slechts te verzamelen de kegels van Coniferen, liefst van *Abies* en *Picea*, m.a.w. van sparren en dan bij voorkeur van oude, half vergane kegels, die bereids langeren tijd onder de boomen hebben gelegen. Hierin toch zoeken verschillende wantsen haar winterkwartier op en komen, als de kegels in een verwarmd vertrek zijn gebracht, daaruit te voorschijn.

Helaas zijn kegeldragende sparren in Z.-Limburg uiterst zeldzaam, doordat ze aangetast zijn door de sparschorsluis en tengevolge daarvan geen kegels voortbrengen.

Dokter de Wever schrijft me, dat de jongere sparbosschen te Mamelis, Wylré, Epen, Nyswylre, niet onderhouden zijn en hij aldaar nergens kegels zag.

Kleinere groepen vindt men nog b.v. op den Pastoorsberg te Geulle en in vele parken te Meerssen, Houthem, Valkenburg, Vaals. Maar ook dáár weinig of geen kegels. Een oude, gezonde spar staat nog in 't park van Oost (Oud-Valkenburg) en in dat van Abshoven (Munstergeleen). Daar liggen nog al wat kegels onder. In 't park der Proostdij Meerssen staat een prachtboom van 'n *Picea*-soort met veel kegels.

Abies nobilis met kegels moet nog voorkomen in 't park van Terworm (Heerlen).

't Is echter de vraag, of alléénstaande boomen de wantsen wel aanlokken. 't Kan in elk geval onderzocht worden.

Mocht er iemand zijn, die ons behulpzaam wil wezen bij 't zoeken naar wantsen in veenmos, zoo wijs ik hem er op, dat volgens De Wever *sphagnum* gevonden wordt te:

Schinveld, Brunssum, Schrieversheide, Nieuwenhagen, Eijgelshoven (alleen tusschen Chèvremont en de Ham (Teutelbroek), Bunde (Overbunde, Kasen, helling langs 't spoor), Geulle (bij Moorveld), Hulsberg (klein plekje in 't Pannembosch), Ubagsberg (een heel, heel klein strookje aan den voet van de Vrouwenheide), Vaesraderbosch (nog heel weinig), Voerendaal (bij 't kasteel „Puth”, heel weinig) en Nyswylre, in 't bosch boven op 't plateau.

PACHYCOLEUS RUFESCENS, J. Sahlb.

door

A. M. Scholte S. J.

De aanleiding tot het vinden van deze, voor onze fauna, nieuwe wants, was een artikel van K. Schmidt in de „Mededeelingen van de Duitse Entomologische Vereeniging”.

Dr. Reclaire zond mij hiervan een overdruk met de voorspelling, dat ik dit interessante diertje zeker zou ontdekken. Volgens Schmidt immers is deze kleine mosbewoner alleen daarom zoo zeldzaam, omdat de verzamelaars de levenswijze ervan niet voldoende kennen en er niet op de juiste manier jacht op maken.

In het gebied van het Deutsche Rijk zou deze miniatuurwants alleen gevonden zijn vóór 60—70 jaar door Habelmann bij Eberswald en in 1918 en 1919 door Benick bij Lauenburg.

Schmidt zelf vond het diertje herhaaldelijk in de laatste jaren vlak bij Fürth (Beieren) en nog op drie verschillende plaatsen iets verderop. Volgens hem leeft het daar in natte weilanden, waar het bodemwater gedurende het heele jaar uit den grond opwelt. Van dergelijke plaatsen nam hij het natte mos mee naar huis in een blikken bus, voorzien van stukjes hout of stevig bordpapier, om het vocht op te nemen en te voorkomen, dat de diertjes door het uitsijpelende water zouden verdrinken. Thuis gekomen onderzocht hij den voorraad mos „priesenweise" boven een vel stevig wit papier.

Het was dus zaak een dergelijke natte wei te ontdekken en omdat Schmidt als vangtijden opgaf o.a. 29-11-'30, 18-2-'31 en 2-1-'33, begon ik mijn onderzoek midden in den winter. Spaubeek met zijn moerassige omgeving leek me een geschikt terrein, of althans een goede operatie-basis.

En jawel; op den eersten dag van het nieuwe jaar had ik het gewenschte succes. Uit een greppel in den tuin van het Retraitehuis te Spaubeek, had ik een handdoek vol nat mos mee naar mijn kamer genomen, om het daar rustig uit te pluizen. Al spoedig bleek *Hebrus ruficeps* erin voor te komen, die door Schmidt steeds als begeleider van *Pachycoleus* werd aangetroffen.

Toen opeens meende ik een onuitgekleurd exemplaar van *Hebrus* te zien, doch het diertje was

veel meer bewegelijk en liep veel sneller. Voorzichtig met een penseel in een glazen buisje gebracht en met de loupe bekeken, bleek het mij terstond de gezochte nieuweling te zijn. Ik vond nog twee exemplaren en liet het mos in een zinken bak liggen tot den volgenden dag. Toen vond ik in dezelfde hoeveelheid nog vijf exemplaren en tevens vijf fraaie, oranjerode larven in laatste stadium, die ik in leven hield om ze tot volwassen dieren op te kweken.

Het mos, waarin ik de diertjes vond, is het z.g. boompjesmos, de veel voorkomende soort *Climacium* (*Hypnum*) *dendroides*. Het greppeltje was inderdaad een plaats, waar het gansche jaar bodemwater opwelt. Droogte zou voor deze uiterst teere diertjes den dood beteekenen.

De grootte bedraagt iets meer dan 1 mm, terwijl de kleur varieert van geelbruin tot roodbruin, soms lichter, soms meer donker. Bij sterke vergroting wordt de lange beharing der slanke sprietten zichtbaar en blijkt ook de bovenzijde min of meer behaard te zijn.

Volgens Schmidt komen langvleugelige, z.g. macroptere exemplaren ongeveer evenveel voor als kortvleugelige. Ook ik vond beide vormen, maar voor zoover ik kon nagaan, waren de langvleugelige enkel mannetjes en de kortvleugelige enkel wijfjes.

Als zeldzame begeleiders noemt Schmidt verder *Acalypta platychila* Fieb., *carinata* Panz., *brunnea* Germ. en *Pamera lurida* Hhn. Ook ik vond larven van *Acalypta carinata* in denzelfden mosvoorraad; volwassen exemplaren en larven van deze fraaie netwants had ik in Juli van het vorige jaar in vrij groot aantal in hetzelfde greppeltje gevonden. *Acalypta platychila* is in 1916 bij Valkenburg en in 1923 bij Terblijt gevonden, terwijl *brunnea* nog niet in ons land ontdekt is.

Wie helpt er mee aan het mosonderzoek, om deze uiterst sierlijke diertjes te vinden?

NEUE ERIOPTERINEN (Dipt. Nematoc.)

aus dem Deutschen Entomologischen Institut

von Dr. P. LACKSCHEWITZ, Libau.

Die reichhaltige Dipteren-Sammlung des im vorigen Jahr verstorbenen Rechnungsrats Lorenz Oldenberg ist durch Vermächtnis dem Deutschen Entomologischen Institut der Kaiser Wilhelm-Gesellschaft in Berlin-Dahlem zugefallen. Einer Aufforderung des Direktors dieses Institutes, Dr. Walter Horn, Folge leistend, habe ich die *Limnobiiden* dieser Sammlung revidiert und bestimmt. Das recht umfangreiche Material, — es wies gegen 1430 Exemplare auf, bot manches Interessante. Unter anderem fanden sich auch eine Anzahl neuer Arten, die Oldenberg von seinen Sammelreisen, die ihn nach Böhmen, Schlesien, in die Oesterreichischen und Schweizer Alpen sowie nach Italien führten, mitgebracht hatte. Es sind 8 neue *Eriopterinen*, deren Beschreibung

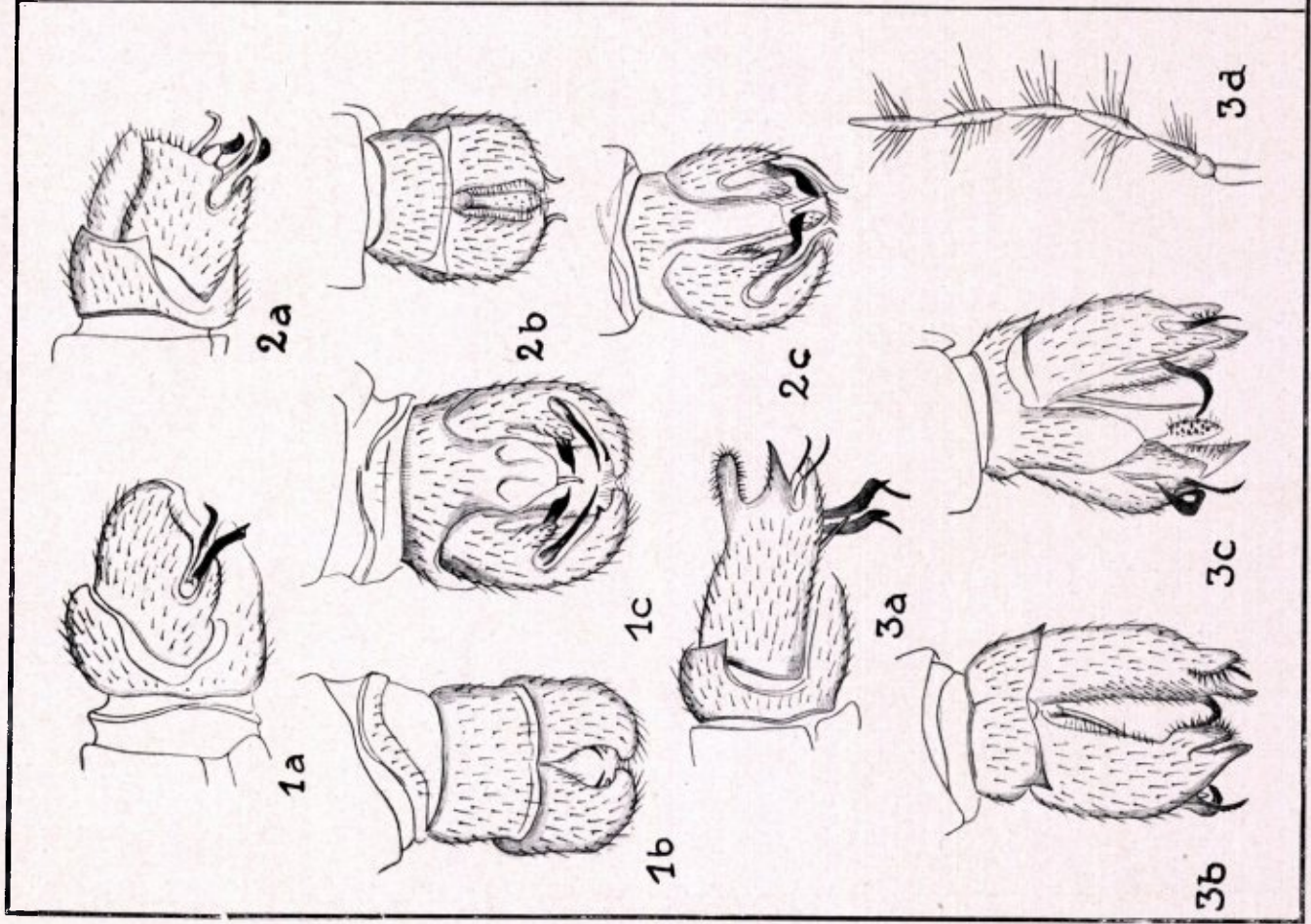
ich bringe, darunter auch eine neue *Sacandaga*, die von Th. Becker im Banate eingesammelt worden ist.

Libau, im August 1932.

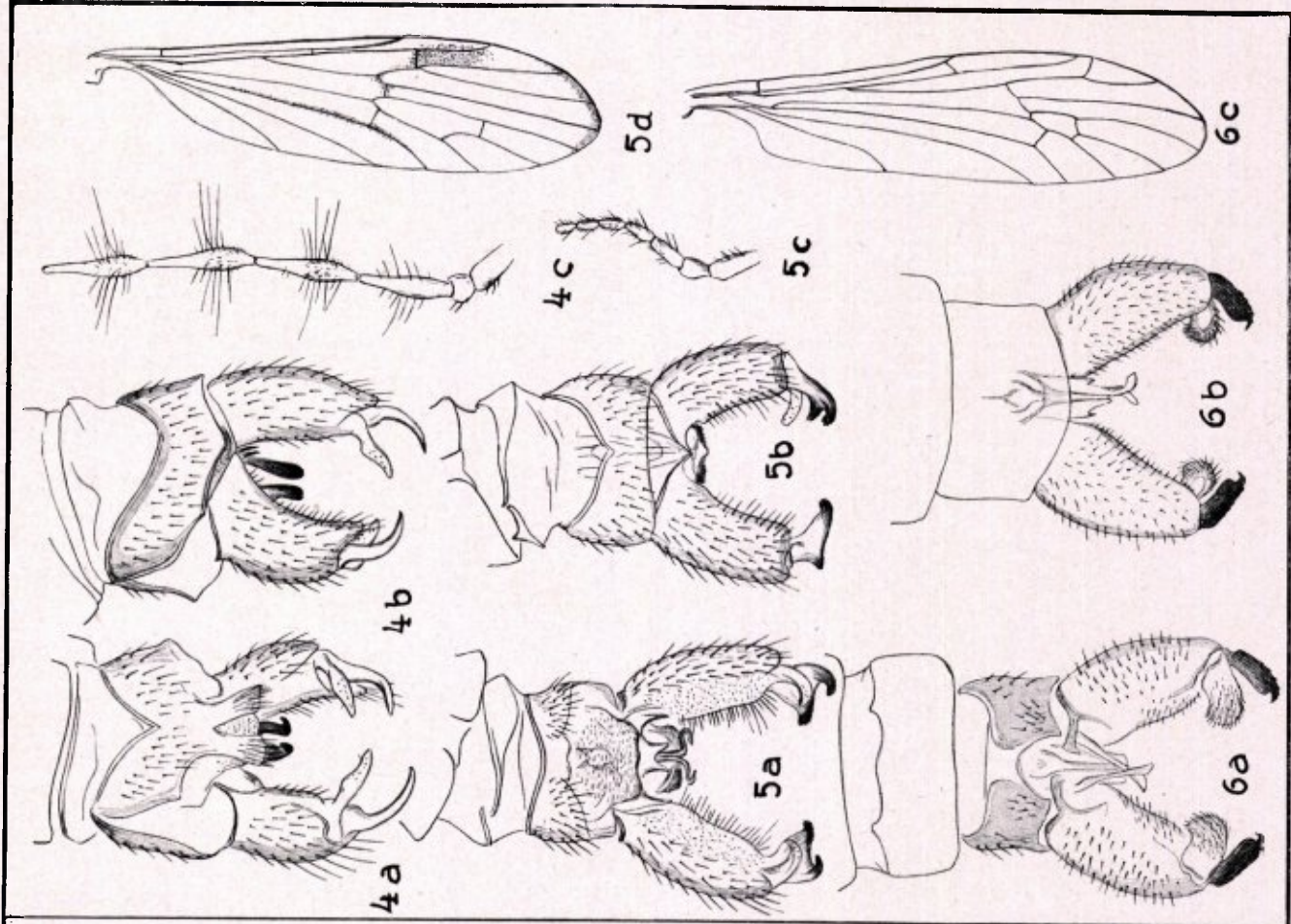
1. *Molophilus Oldenbergi* n. sp. (Taf. I, Fig. 1 a—c).

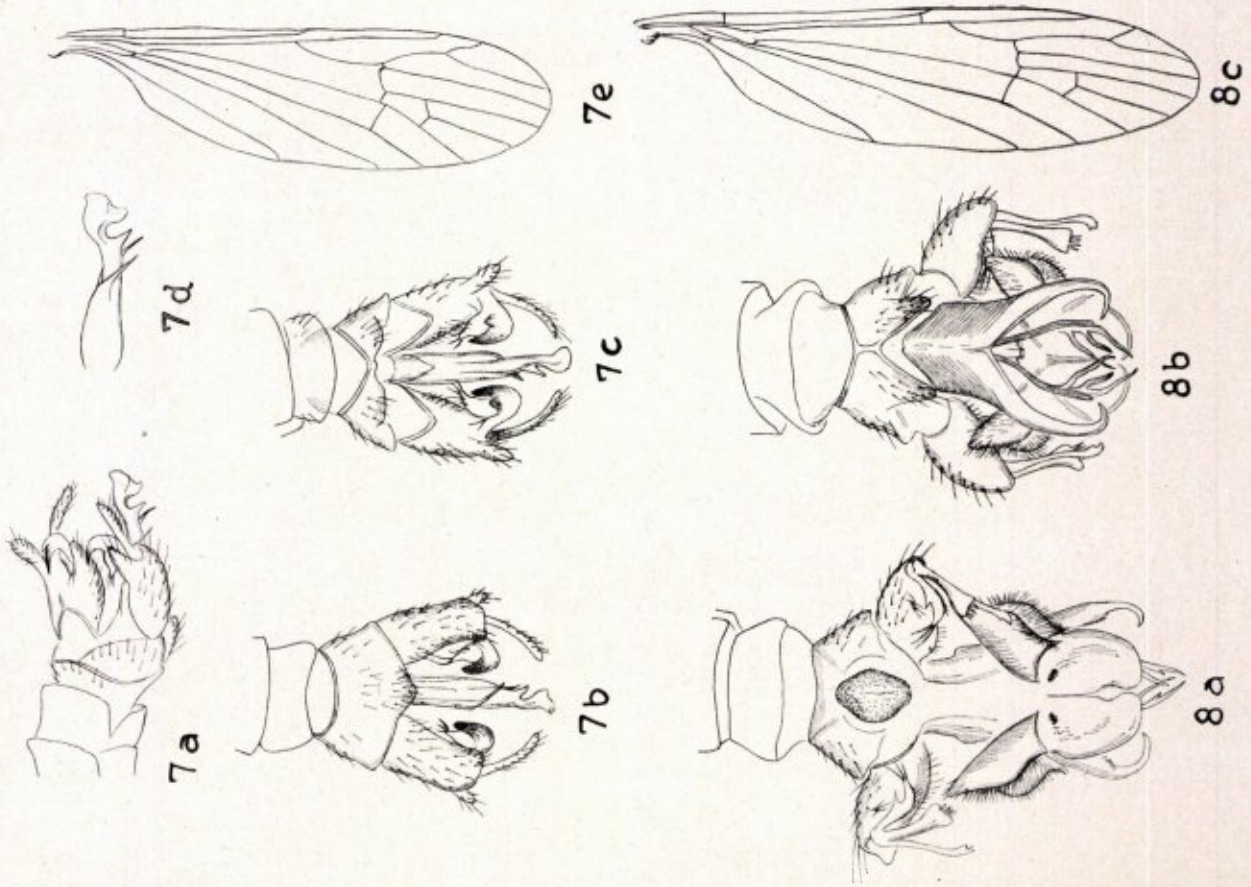
Schwarzbraune Art. Kopf schwärzlichbraun. Taster und Fühler schwarzbraun. Praescutum matt, dunkelbraun mit gelben Schulterbeulen und gelblichem Limbus, Hinterrücken dunkelbraun, etwas glänzend. Scutellum gelbbraun. Thoraxseiten schwärzlichbraun, glänzend. Abdomen schwarzbraun, etwas glänzend, mit gelblicher Behaarung. Hypopyg dunkelbraun. Hüften und Trochanteren

TAFEL I.

TAFEL II.

ERKLÄRUNG DER ABBILDUNGEN.

Taf. I.

- Fig. 1. *Molophilus Oldenbergi* m. 1 a Hypopyg von der Seite, 1 b von oben, 1 c von unten. Vergr. 60 : 1.
 Fig. 2. *M. priapus* m. 2 a Hypopyg von der Seite, 2 b von oben, 2 c von unten. Vergr. 60 : 1.
 Fig. 3. *M. nodicornis* m. 3 a Hypopyg von der Seite, 3 b von oben, 3 c von unten. Vergr. 60 : 1. 3 d Fühlerbasis (♂), Vergr. 30 : 1.

Taf. II.

- Fig. 4. *Ormosia bihamata* m. 4 a Hypopyg von unten, 4 b von oben. Vergr. 60 : 1. 4 d Fühlerbasis (♂). Vergr. 50 : 1.
 Fig. 5. *O. Lichtwardti* m. 5 a Hypopyg von unten, 5 b von oben, 5 c Fühlerbasis (♂). Vergr. 50 : 1. 5 d Flügel. Vergr. 10 : 1.
 Fig. 6. *Sacandaga Beckeri* m. 6 a Hypopyg von oben, 6 b von unten. Vergr. 60 : 1. 6 c Flügel. Vergr. 15 : 1.

Taf. III.

- Fig. 7. *Gonomyia abscondita* m. 7 a Hypopyg von der Seite, 7 b von unten, 7 c von oben. Vergr. 60 : 1. 7 d Penis von der Seite, Vergr. 75 : 1, 7 e Flügel, Vergr. 15 : 1.
 Fig. 8. *G. ithyphallus* m. 8 a Hypopyg von oben, 8 b von unten. Vergr. 60 : 1. 8 c Flügel. Vergr. 15 : 1.

braun. Beine schwarzbraun mit feiner gelblicher Behaarung. Schenkel in der basalen Hälfte gelblichbraun. Flügel bräunlichgrau mit dunkelbraunen Adern. Schwinger bräunlich. — Flügell. 5,5 mm (♂).

Hypopyg kurz. 9 Sternit breit, gerade abgeschnitten; 9 Tergit vorgezogen, Basalglied kräftig, gewölbt. Von oben gesehen klaffen beide Basalglieder und lassen einen ovalen Spalt zwischen sich frei. Sie endigen mit einwärts gekrümmtem stumpfem Ende, das unterseits einen dunklen Zahn erkennen lässt. Lateraler Fortsatz kurz. Haken schwarz, schlank, fein zugespitzt und leicht gebogen, Endglied ebenfalls schwarz, kürzer als der Haken, plötzlich zu einer feinen Spitze verschmälert, Penis dünn, gelblich, den Haken nicht überragend.

Italien Vallombrosa 22. VI. 05, ♂ (Typus!) leg. Oldenberg.

2. *Molophilus priapus* nov. sp. (Taf. I, Fig. 2 a—c).

Schwarze Art. Kopf schwarz. Taster und Fühler schwarz. Fühler des ♂ bis zur Flügelbasis reichend, mit fast kugeligen, kurz bewirtelten Geisselgliedern. Praescutum matt-schwarz mit weisslichem Limbus. Hinterrücken schwarz, etwas glänzend. Thoraxseiten schwarz, ohne grauen Reif. Abdomen schwarz mit absteherender weisslicher Behaarung. Hypopyg schwarz. Hüften und Trochanteren schwarzbraun. Beine schwarzbraun mit schwärzlicher Behaarung. Flügel schmal, grau gefärbt, ohne Randmal. Adern dunkelbraun. Schwinger weissgelblich. — Flügell. 5—5,5 mm.

Hypopyg kurz, fast kugelig. 9 Sternit gerade abgeschnitten. 9 Tergit vorgezogen, am Grunde beborstet. Basalglied dick, kugelig gewölbt, hinten abgestutzt und in Seitenansicht am hinteren Rande etwas gezähnt. Lateraler Fortsatz kurz. Haken blassgelb, aufwärts gebogen und zugespitzt. Endglied schwarzbraun, am Grunde breit, dann plötzlich verschmälert, gegen das Ende wieder breiter werdend und in eine kleine Spitze auslaufend, nach unten und einwärts gebogen. Penis länglich, fleischig mit kleinen Dornen besetzt. Unterseits geht vom Penis, ein Stück vor seinem Ende, ein dünner stiletförmiger Fortsatz ab.

Hohe Tatra, Schmeks 26. VII. ♂, Steyermark, Gesäuse, 16. VIII. 26 ♂ (Typus!) leg. Oldenberg.

3. *Molophilus nodicornis* nov. spec. (Taf. I, Fig. 3 a—d).

Schwärzlichbraune Art. Kopf schwarzbraun. Taster und Fühler ebenfalls. Fühler des ♂ sehr lang, länger als Kopf und Thorax zusammen, an diejenigen von *Ormosia nodulosa* Macq. erinnernd. Geisselglieder spindelförmig, in der Mitte mit einem Kranz absteherender langer Wirtelhaare. Praescutum schwärzlichbraun mit gelblichen Schalterbeulen. Hinterrücken und Thoraxseiten glänzend schwarzbraun. Abdomen glänzend dunkelbraun.

Hypopyg gross, rostgelb, Hüften gelbbraun. Beine schlank, dunkelbraun, nur die Schenkel in der basalen Hälfte gelbbraun. — Flügel schmal, leicht grau tingiert, mit braunen Adern, ohne Randmal. Das Geäder entspricht vollständig demjenigen der übrigen *Molophilus*-Arten. Schwinger schmutzig-gelblich. — Flügell. 5 mm (♂).

Hypopyg: 9 Sternit hinten gerade abgeschnitten; 9 Tergit lang vorgezogen, beborstet. Basalglied cylindrisch, oberseits am Innenrand mit ovalem Lappen, der unterseits mit schwarzen Dornen besetzt ist. Das Basalglied läuft am distalen Ende in eine kurze, dunkle, etwas nach aussen gebogene Spitze aus. Lateraler Fortsatz relativ kurz. Haken schlank, schwarz, leicht einwärts gebogen, am Aussenrande mit kurzen Borsten besetzt. Endglied breiter, S-förmig geschwungen, am unteren Knick mit einem kurzen schwarzen Zahn. Penis sehr lang und dünn, gelblich.

Die Art unterscheidet sich von allen anderen Europäischen *Molophilus*-Arten durch die langen Fühler des ♂, die mit ihren spindelförmigen, von einem Kranz langer Wirtelhaare besetzten Geisselgliedern lebhaft an die Fühler verschiedener *Ormosia*-Arten erinnern. Das Hypopyg zeigt in seinem Bau eine gewisse Ähnlichkeit mit demjenigen von *Molophilus armatus* Meij.

Schlesien, Wölfelsgrund 19. VI. 03 ♂ (Typus!) leg. Oldenberg.

4. *Ormosia bihamata* nov. spec. (Taf. II, Fig. 4 a—c).

Bräunlichgraue Art. Kopf bräunlichgrau. Taster und Fühler dunkelbraun. Fühler des ♂ lang, länger als Kopf und Thorax zusammen. Geisselglieder spindelförmig, in der Mitte mit langen, absteherenden weisslich gelblichen Wirtelhaaren besetzt. Praescutum graubraun mit weisslichem Limbus. Auch Hinterrücken und Thoraxseiten graubraun, letztere leicht grau bestäubt. Abdomen dunkelbraun mit gelblicher Behaarung. Hüften braun. Beine dunkelbraun, die Schenkel am Grunde lehmfarben. Flügel relativ schmal, graubräunlich gefärbt mit dunkelbraunen Adern und blassbraunem Randmal. Discoidalzelle offen. Ax kurz und fast gerade zum Flügelrand hinziehend. Schwinger blassgelblich mit etwas verdunkeltem Köpfchen. Flügell. 6—6,5 mm.

Hypopyg: 9 Tergit am Vorderrand mit dreieckigen Ausschnitt, hinten in einen zweilappigen Fortsatz ausgezogen, der oberseits dicht behaart ist. 9 Sternit ziemlich gerade abgeschnitten. Basalglied cylindrisch, ventral mit konischem Fortsatz endigend. Haken blassgelb, klauenförmig gebogen, zugespitzt. Endglied kürzer als der Haken, ebenfalls blassgelb, länglich, mit Sinnespapillen und Borsten besetzt, an der Basis mit verschmälerten Hals. Unter dem Analsegment ragen zwei kräftige schwarzbraune, aufwärts gekrümmte Haken hervor.

Walliser Alpen, Macugnaga 22. VII. 00. ♂ (Typus!) leg. Oldenberg.

Salzburg, Gastein, 30. VII. 07. ♂ leg. Oldenberg.

5. *Ormosia Lichtwardti* nov. spec.
(Taf. II, Fig. 5 a—d).

Schwärzlichbraune Art. Kopf schiefergrau oder graubraun, Fühler und Taster schwarz, Fühler in beiden Geschlechtern kurz, nur bis zur Flügelbasis reichend, ziemlich robust, mit ovalen, gegen des Ende der Geißel hin kugeligen, sehr kurz bewirbelten Gliedern. Praescutum matt, dunkelbraun, ebenso der Hinterrücken. Thoraxseiten schiefergrau. Abdomen schwarzbraun, mit spärlicher, kurzer, gelblicher Behaarung. Hüften dunkelbraun, etwas grau bestäubt. Beine schwarz, Schenkel mit kurzer gelblicher, Schienen und Tarsen mit schwärzlicher Behaarung.

Flügel dunkelgrau mit schwarzbraunen, kräftigen Adern und dunkelbraunem Randmal. Die meisten Adern und die Flügelspitze etwas verschattet. Die Queradern im Spitzenteil des Flügels deutlich bräunlich gesäumt. Die Discoidalzelle lang gestreckt; die obere Seite länger als die untere, da die sie abschliessende Querader bogenförmig schräg von unten nach oben verläuft. Ax kurz und gerade. — Schwinger schwefelgelb. — Flügell. 6,5—7 mm.

Das Hypopyg zeigt im Bau eine gewisse Ähnlichkeit mit demjenigen von *Rhypholophus phryganopterus* Kol. — 9 Ring schmal, besonders ventral, wo er hinten leicht ausgebuchtet ist. Dorsal ist er gerade abgeschnitten. Basalglied cylindrisch. Endglied blassgelb, am Ende konisch, leicht gebogen, mit Sinnespapillen besetzt. Haken am Ende breit, die Ecken schwarz pigmentiert, etwas ausgezogen und einwärts gebogen. Penis schlank, zweihörnig.

Terebra kurz. Oberes Basalstück glänzend schwarzbraun. Cerci aufwärts gebogen, gelbbraun.

T i r o l, Trafoi, VII. 96. ♀; S c h w e i z, Kant. Glarus, Lintal 10. VI. 13. 2 ♀♀, leg. Oldenberg; ein dieser Art angehörendes ♂ sammelte B. Lichtwardt auf dem A l t v a t e r, 12. VI. 00. (Typus!).

Gegenüber den übrigen *Ormosia*-Arten mit geschlossener Discoidalzelle ist die Art durch den dunkel graubraunen, an den Seiten schiefergrauen Thorax, die schwärzlichen Beine, sowie die durch schwarzbraune, etwa verschattete Adern schön gezeichneten Flügel mit sehr langgestreckter Discoidalzelle, gut charakterisiert.

O. Lichtwardti m. dürfte mit der Art identisch sein, die Kuntze ¹⁾ für *Rhypholophus helveticus* Loew gehalten hat. Das Flügelgeäder, das Kuntze abbildet (Fig. 5) stimmt vollständig, insbesondere auch in der Gestalt der Discoidalzelle, mit demjenigen von *O. Lichtwardti* m. überein. *R. helveticus* (Lw) bei Kuntze ist aber nicht mit der Loew'schen Art identisch, Loew ²⁾ beschrieb sie nach einem einzigen ♀, das von Heyden bei Chur gefangen worden war. Dieses Typus-Exemplar, das ich untersuchen konnte, zeigt eine ganz anders gebildete Discoidalzelle. Es stimmt bis auf die kurze, gerade Axillar-Ader vollständig mit *Rhypholophus fascipennis* Zett. (= *R. tephronotus* Loew)

¹⁾ Bestimmungstabellen d. palaearkt. Eriopterinen. Anal. d. Naturh. Hofmus. Wien 1914, Bd. XXVIII.

²⁾ Beschr. europäisch. Dipteren. Halle 1873, Bd. III, 45.

überein. Nun ist aber bei letzterer Art Ax nicht immer lang und geschwungen, man begegnet auch solchen Exemplaren, bei denen die Ader relativ kurz und gerade zum Flügelhinterrand verläuft. Am 6. VI. 34 fing ich bei Gaflei (Liechtenst., 1550 m.) aus einem Schwarm tanzender *Rhypholophus*-Männchen, die nach dem charakteristischen Hypopyg zweifellos zu *R. fascipennis* Zett. gehörten, 8 Exemplare, bei denen Ax kurz und gerade war. Ich zweifle daher nicht daran, dass *R. helveticus* Loew von *R. fascipennis* Zett. spezifisch nicht verschieden ist.

6. *Sacandaga Beckeri* nov. spec.
(Taf. II, Fig. 6 a—c).

Graugelbliche Art. Kopf aschgrau. Stirne breit. Rüssel, Taster und Fühler schwarzbraun, Erstes Schaftglied grau. Geißelglieder oval sehr kurz bewirbelt. Praescutum und Hinterrücken aschgrau. Abdomen bräunlichgrau. Hüften und Trochanteren gelblich. Beine braun mit verdunkelten Schenkel- und Schienenspitzen. Flügel graugelblich tingiert, ohne Randmal. Das Flügelgeäder sehr ähnlich demjenigen von *S. schistacea* Schum. und *S. lurida* Lw. Sc₁ mündet in den Flügelvorderrand auf der Höhe der Mitte von Rs, Sc₂ steht am Ende von Sc₁. R₂ zieht steil zum Flügelvorderrand und mündet nahe von R₁. Discoidalzelle geschlossen. Schwinger weisslichgelb. — Flügell. 4,5—5,5 mm (♂).

Hypopyg: 9 Ring dorsal mit dreieckigem Ausschnitt, ventral gerade abgeschnitten. Basalglied cylindrisch, absteigend beborstet. Haken schwarzbraun, breit, abgeplattet, am Aussenrand fein gesägt und in eine kleine Spitze auslaufend. Endglied gelblich, kürzer als der Haken, sehr breit, vorne abgestutzt, dicht behaart. Penis cylindrisch, stabförmig, schlank, Gonapophysenfortsätze blassgelblich, lang und schlank, am Ende löffelförmig verbreitert.

B a n a t, Orsova. Im Juni. ♂♂, leg Th. Becker no. 61829. (Typ. in der Samml. des Zool. Museums in Berlin).

Von *S. schistacea* Schum. durch die breitere Stirn, den aschgrauen Thorax, die graugelblichen Flügel und weisslichgelben Schwinger verschieden. Von *S. lurida* Loew ebenfalls durch das graue ungestreifte Praescutum, ferner die kurz bewirbelten Fühler, die schmälere Flügel und die steilere Stellung von R₂. Das Hypopyg aller 3 Arten von ähnlichem Bau, jedoch mit charakteristischen Unterschieden im Einzelnen. Bei *S. Beckeri* m. ist der 9 Ring am schmalsten, der Haken am kürzesten und breitesten. Das Endglied sehr kurz und derb.

7. *Gonomyia abscondita* nov. spec.
(Taf. III, Fig. 7—e).

Kopf grau, Rüssel gelb. Taster und Fühler schwarzbraun. Letztere bis zur Flügelwurzel reichend. Erstes Basalglied cylindrisch, dick, zweites kugelig. Geißel sehr dünn. Geißelglieder mit Wirtelhaaren, die länger als die Glieder sind. Praescutum matt dunkelgrau mit helleren Schulter-

beulen und schwefelgelbem Limbus. Scutum dunkelgrau mit gelbem Fleck in der Mitte. Scutellum mit gelbem Hintersaum. Postnotum grau, etwas glänzend. Thoraxseiten schwefelgelb mit zwei deutlichen graubräunlichen Längsbinden. Abdomen oberseits dunkel bräunlichgrau mit gelben Seitenrändern der Tergite, unterseits gelb. Hypopyg klein, rostgelblich. Hüften bräunlichgelb. Beine schlank, dunkel graubräunlich. Schenkel am Grunde etwas gelblich gefärbt. — Flügel blassgrau mit braunen Adern. Randmal fehlt, Sc_1 mündet etwas distal vom Ursprung von Rs. Der Stiel der Radialgabel nur wenig länger als der obere Gabelast. Schwinger grau mit dunklem Köpfchen. — Flügell, 6—7 mm.

Hypopyg: 9 Ring dorsal mit kleinem Ausschnitt, der beiderseits von je einem kleinen abgerundeten Lappen begrenzt wird; ventral ist er zu einem kleinen dreieckigen Zipfel vorgezogen. Basalglied cylindrisch mit kleinem länglichem Seiten-Fortsatz. Haken blassgelb, schlank, am Ende nicht verdickt, aussen mit Borstenhaaren besetzt. Das Endglied hat zwei Fortsätze, einen inneren blassgelben, fast kugeligen mit kleinem am Ende mit Borsten besetztem Schnabel und einen äusseren, schwarz pigmentierten hakenförmig gebogenen, dem am Aussenrand ein dreieckiger kleiner Zahn breit aufsitzt. Penis am Ende mit tiefem ventralen Ausschnitt (wie bei *G. lucidula* Meij. und *G. dentata* Meij.). Zwei nicht ganz gleichlange, pfriemliche Gonapophysen-Fortsätze, von denen nur der längere schwarz pigmentiert ist.

Walliser Alpen, Macugnaga 6. VIII. 00. 3 ♂ ♀ (Typus!) leg. Oldenberg.

Die Art ähnelt im Hypopygbau der *G. lucidula* Meij., unterscheidet sich jedoch schon dadurch von ihr, dass die Thoraxseiten nicht rein gelb sind, sondern zwei graubräunliche Längsbinden aufweisen.

8. *Gonomyia ithyphallus* nov. spec.
(Taf. III, Fig. 8 a—c).

Bräunlichgraue Art. Kopf grau. Rüssel gelblich. Taster und Fühler schwarz. Fühler des ♂

fast bis zur Flügelwurzel reichend. Die beiden Basalglieder dick, besonders das fast kugelige zweite. Geissel sehr dünn. Geisselglieder cylindrisch mit schwarzen Wirtelhaaren, die länger als die Glieder sind. Praescutum matt-grau, etwas ins Bräunliche ziehend, mit weissen Limbus. Hinterrücken grau. Scutellum gelb. Thoraxseiten weisslichgrau mit blassen bräunlichgrauen Flecken über dem Episternum und Pleurotergit. Abdomen bräunlichgrau. Hypopyg rostgelblich. Hüften blassgelb. Beine sehr dünn, bräunlichgrau. Schenkel am Grunde gelblich. — Flügel blassgrau tingiert, lebhaft violett irisierend. Adern braun. Randmal sehr bläss. Sc_1 mündet in der Höhe des Ursprungs von Rs. Stiel der Radialgabel fast dreimal so lang als der kurze vordere Gabelast. Discoidalzelle geschlossen, etwa doppelt so lang als breit. Schwinger mit weisslichem Stiel und bräunlichem Köpfchen. — Flügell, 6 mm.

Das Hypopyg ist ebenso wie bei der habituell sehr ähnlichen *G. Edwardsi* Lacksch. durch ein grosses Phallosoma ausgezeichnet, das hier noch komplizierter gestaltet ist, als bei letzterer Art. Das 9 Tergit zeigt am hinteren Rand einen Ausschnitt, aus dem das Analsegment hervorragt. Das 9 Sternit ist in zwei beborstete Zipfel geteilt, zwischen denen der mächtig entwickelte Penis hervortritt. Basalglied kurz, cylindrisch, an der Innenfläche mit kleinem warzenförmigem Vorsprung, der einige längere Borsten trägt. Haken zweiteilig, ein äusserer schlanker, leicht gebogener, am Ende mit zwei kleinen Häkchen versehener Fortsatz und ein innerer, flacher, der am verbreiterten abgestumpften Ende eine Reihe parallel stehender dicker Borsten aufweist. Endglied spindelförmig, gebogen, am Innenrand mit einem Zahn, am Ende mit drei Borsten versehen. Der fleischige, massige Penis, der an seinem Ende eine Anzahl feiner zugespitzter Chitin-Stäbe erkennen lässt, trägt dorsal noch zwei grosse Schweinsohr-förmige, nach vorn gerichtete Gebilde, die am äusseren Rande dicht beborstet sind.

Tirol, Tiers 23. VI. 14 ♂ (Typus!) leg. Oldenberg.

Beitrag zur kenntnis der Paläarktischen Madizinae (Dipt.)

von Dr. O. Duda, Gleiwitz O. S.

HENDEL hat in „Neue europäische *Phyllomyza*-Arten (Dipt. „Milich.“), Deutsch. Ent. Zeitschr. 1924, p. 405, auf seine Auseinandersetzung dieser Gattungsgruppe in den Entomol. Mitteil. Berlin 1919, p. 196 hingewiesen, doch unterlassen anzugeben, weshalb er seine Auffassung von *Neophyllomyza* Mel. geändert hat. Während er im Jahre 1919 zu *Phyllomyza* Fall. alle Arten mit drei gleichstarken „oberen Orbitalen“ (ors) und vier „Dorsozentralen“ (dc), zu *Neophyllo-*

myza alle Arten mit drei ors und zwei dc rechnete, hat er im Jahre 1924, ohne Rücksicht darauf, ob die Arten 3 oder nur 2 ors haben, kurzer Hand auch Arten mit nur 2 ors und 2—3 dc als *Neophyllomyza* abgehandelt. Die von ihm als *Neophyllozoma* beschriebene *Leanderi* Hend. hat nur 2 nach aussen gebogene starke ors, 2 ori (= orbitalis inferiores) und 2 dc, entspricht also nicht seiner Definition von *Neophyllomyza* im Jahre 1919, dagegen einigermaßen dem Genotypus von

Neophyllomyza Mel. : *quadricornis* Mel., die auch 2 ors und 2 ori, aber nur eine starke dc hat. Alle übrigen *Neophyllomyza*-Arten HENDEL's haben drei ors und erscheinen deshalb MELANDER's Typus von *Stomosis* Mel. näher verwandt. Dieser ist *luteola* Coqu., die nach MELANDER 3 ors und 2 dc hat. Doch rechnet MELANDER zur Gattung *Stomosis* nur ziegelrote Arten, mit ausserdem kleinem 3. Fühlergliede, divergenten apikalen Scutellarborsten (sc), wenig verbreiterten Schenkeln (f), stark verbreiterten und nur apikal und unterseits subapikal beborsteten Tastern, runden Augen und einer 4. Längsader, deren vorletzter Abschnitt (ta-tp) ein Drittel so lang wie der Endabschnitt (m) ist. — Keine einzige der *Neophyllomyza*-Arten HENDEL's entspricht MELANDER's Gattungsmerkmalen in ihrer Gesamtheit. HENDEL lässt *Neophyllomyza* Mel. nur als Subgenus von *Phyllomyza* Fall. gelten. Er hätte *Neophyllomyza* mit Rücksicht auf den Genotypus und *Leanderi* ebenso gut als Subgenus von *Madiza* Fall, *Desmometopa* Loew oder *Hypaspistomyia* erklären können; denn in der Tat haben die Arten aller Milichiiden so viel Gemeinsames, dass man sie alle der ältesten Gattung FALLEN's: *Madiza* unterordnen kann. Dies gilt auch von der Gattung *Milichia* Meig. (1830). HENDEL rechnet, l.c. p. 197, *Phyllomyza* Fall. und *Mediza* Fall. vom Jahre 1810 an. BECKER hat in seinem Katalog 1905, p. 235/39, angemerkt: *Phyllomyza* Fall., Dipt. Suec. Ochthid. 8,1 (1823) und *Madiza* Fall., Dipt. Suec. Oscinid, (1820), wonach als Familienname „*Madizidae*“ den Namen „*Phyllomyzidae*“ und „*Milichiidae*“ vorzuziehen sein dürfte. Ob eine Teilung der *Madizidae* in die Unterfamilien der *Milichiinae* und *Madizinae* zugänglich ist, wird wohl erst nach Bekanntwerden einer grösseren Artenzahl spruchreif werden. Vorläufig entspricht eine solche Teilung andeutungsweise nur dem Einteilungsschema BECKER's, HENDEL's und ausgesprochen MELANDER's. — Man hätte ebenso gut die *Drosophilidae* in die Unterfamilien der *Mycodrosophilinae* und *Drosophilinae* zerlegen können; denn auch *Mycodrosophila* Oldbg. unterscheidet sich von *Drosophila* Fall. (wie *Milichia* von *Phyllomyza* und *Madiza*) wesentlich nur durch einen tieferen Einschnitt der Costa einwärts der 1. Längsader. In allen übrigen Beziehungen gibt es zwischen *Mycodrosophila* und *Drosophila* vermittelnde Uebergangsarten, wozu noch hinzukommt, dass auch die Ausbildung des durch den Einschnitt gebildeten Costalläppchens artweise sehr verschieden ist. Es ist zu erwarten, dass analog auch noch *Milichiinae* werden gefunden werden, die zu den *Madizinae* überleiten. Dagegen wird man unbedenklich die *Meoneurinae* als eine Unterfamilie der *Madizidae* gelten lassen können, da kaum anzunehmen ist, dass es Arten gibt, die zwischen *Meoneura* und *Madiza* vermitteln. — Auf die von HENDEL als *Neophyllomyza* behandelten Arten zurückkommend, bemerke ich, dass die paläarktischen *Phyllomyza*-Arten mit 3 ors sich von HENDEL's *Phyllomyza*-Arten mit nur 2 ors nicht nur durch diese sehr auffällige andere Stirnbeborstung unterscheiden, sondern auch durch ein anderes Flügelgäader, andere Rüs-

selbildungen, anders geformte Fühler usw. — Wie MELANDER *Stomosis* von *Phyllomyza*, so hat ALDRICH im Jahre 1926 eine Gattung *Microsimus* von *Neophyllomyza* Mel. abgezweigt. *Microsimus* hat nach ALDRICH eine breitere, geschwollene Stirn, breit getrennte Fühler, schlanke, verlängerte Labellen und mehrere Backenborsten nahe den Vibrissen, die *Neophyllomyza* fehlen sollen. — Ohne einen Typenvergleich vermag ich nicht sicher zu beurteilen, was sich sonach von HENDEL's *Neophyllomyza*-Arten zweifellos als *Neophyllomyza* ansprechen lässt.

Die Beschreibungen der *Phyllomyza*-Arten von SCHMITZ und HENDEL lehren, dass jede Art andere geformte Fühler hat, die beim ♀ oft kleiner und anders geformt sind als beim ♂. Die Scutellarborsten sind bald ± divergent, bald parallel und nur apikal konvergent, die f ± verdickt. Das Verhältnis der Aderabschnitte der 4. Längsader ist artweise verschieden. Ueber die Grösse und Form der Augen sind die Angaben sehr dürftig. Kurz, man kommt zu befriedigenden Resultaten nur, wenn man zunächst die Arten nach der Stirnbeborstung und nach dem gruppenweise verschiedenen Flügelgäader ordnet und nicht (wie MELANDER) von der relativen Breite und Form der Schienen (t) ausgeht. Da der Genotypus von *Neophyllomyza* Mel. nur 2 ors und 2 dc hat, so lassen sich diesem Subgenus nur Arten mit 2 ors und 2 dc zuweisen, und nicht Arten mit 3 ors oder 3 dc, wie MELANDER und HENDEL wollen.

Bei dieser Umgrenzung unterscheiden sich *Stomosis* und *Microsimus* konstant von *Phyllomyza* Fall. vor allem durch den Besitz von weniger als 4 dc, *Neophyllomyza* konstant von *Phyllomyza* durch den Besitz von nur 2 ors und weniger als 4 dc.

Wie ist nun *Neophyllomyza* reinlich von *Desmometopa* Loew, *Leptometopa* Beck, *Hypaspistomyia* Hend. und *Madiza* Fall. abzugrenzen?, deren Arten ebenfalls nur 2 ors und weniger als 4 dc haben. Wie bereits bemerkt, geht MELANDER bei der Scheidung dieser Gattungen von der Beschaffenheit der t aus, die bei den vier letztgenannten Gattungen abgeplattet, verbreitert und ± keulenförmig sein sollen.

HENDEL hat in seiner Gattungsbestimmungstabelle im Jahre 1919 auf diese Unterschiede keinen Wert gelegt bzw. sie überhaupt nicht erwähnt. Man kommt nach ihr mit *Neophyllomyza Leanderi* auf *Hypaspistomyia* Hend.

Diese Gattung hat HENDEL bereits im Jahre 1907 aufgestellt und hat damals darauf hingewiesen, dass die *Hypaspistomyia*-Arten im Gegensatz zu *Desmometopa* eine Pteropleuralborste (ptp) besitzen, auch keine deutlichen Chitinleisten auf der Stirnmitte; dagegen seien bei ihnen die Fühler durch einen Kiel breit getrennt, das 5. Abdominalgit verlängert und die t keulenförmig. Im Jahre 1919 schrieb HENDEL, l.c. p. 200, „*Hypaspistomyia Coquilletti* Hendel aus Arabien, Aden, und *Desmometopa latipes* Meig. sind kongenerisch und unmittelbar verwandt“.

Ich habe mich auf Grund eines reichen eigenen Materials davon überzeugt, dass *latipes* Meig. in

der Tat eine, wenn auch winzige ptp und einen schmalen, die Fühler schmal trennenden Gesichts-kiel hat; — (MELANDER schreift: „Antennae broadly separated by the large carinate lunule”, wozu wohl HENDEL's Ausführungen Anlass geben). Sie onderscheidet sich von *Neophyllomyza Leanderi* Hend. etwas auffälliger durch viel bredere Backen, und erscheint dadurch und auch sonst *Leptomotopa* Beck. so nahe verwandt, dass man *Hypaspistomyia* Hend. wohl nur als Subgenus von *Leptomotopa* Beck. halten kann. Da *Neophyllomyza quadricornis* Mel. sehr schmale Backen von nur 1/10 Augenhöhe hat, so dürfte auf diesen Unterschied von *Leptomotopa* Beck. und *Hypaspistomyia* Hend. einerseits und *Neophyllomyza* anderseits noch besonders hinzuweisen sein, während die minutiösen onderschiede in der Bildung des Gesichtskiels usw. meines Erachtens Gattungs-verschiedenheit kaum begründen lassen und jedenfalls viel schwerer festzustellen sind. Alle übrigen *Neophyllomyza*-Arten HENDEL's haben 3 ors und bredere Backen als *Leanderi*. Bei ihnen allen ist aber ferner noch im Gegensatz zu allen *Neophyllomyza*-Arten mit 2 ors en 2 dc, der drit-te Randaderabschnitt (mg_3) kürzer als der vierte (mg_4). Da bei *Hypaspistomyia* Hend. wie bei *Leanderi* mg_3 nur so lang wie mg_4 ist, so ist klar, dass *Leanderi* (bzw. HENDEL's *Neophyllomyza*-Arten mit nur 2 ors) in mehrfacher Hinsicht HENDEL's *Hypaspistomyia* näher verwandt sind als *Phyllomyza* mit 3 ors en 4 oder weniger dc. — Bei *Desmometopa* Loew (mit auch nur 2 ors) ist (wie bei *Leptomotopa*) mg_3 länger als mg_4 . *Neophyllomyza Leanderi* und *Hypaspistomyia* Hend. sens. strict. leiten also hinsichtlich des Flügelgeäders von *Phyllomyza* über *Leptomotopa* zu *Desmometopa* über.

(Fortsetzung folgt).

SENECIO JACOBAEA L.

door

A. De Wever.

In 1932 vond ik op 'n krijthelling bij Bocholtz, tusschen vele gewone *Senecio Jacobaea* één plant zonder straalbloemen, (var. *discoïdea* W. et Gr.). In Limburg komt deze vorm hoogstzelden en nooit als vegetatie voor.

Deze var. is wel 't eerst beschreven door Lamark en Decandolle (1805—1815) als var. *flosculosa*; bij composieten duidt men meestal den vorm met uitsluitend straalbloemen met *flosculosa* aan. Ook de naam *tubulosa* van Hande-Mazetti kan aanleiding tot verwarring geven, omdat hiermee ook wel buisvormige straalbloemen bedoeld worden.

Daarom verdient *discoïdea* Wimmer et Grab. (1827—1829, Flor. Silesiaca) de voorkeur.

Wel heeft Dumortier ook in 1827 in Florvl. Belg. onder No. 745 *Senecio dunensis* beschreven als soort, die óf geen (*discoïdea*) óf alleen zeer korte straalbloemen had (*breviradius*). *Senecio Jacobaea* als soort onder No. 746. Hij gaf *S. dunensis* alleen voor de zeeduinen aan.

In Prodr. Fl. Belge III-1907 vindt men *S. Jacobaea* met 3 variëteiten: *discoïdea* Bag. (Bull. Soc. bot. Belg. 1876); *dunensis* L. Piré (ibid. 1862 en 1868) = *S. dun.* Dum.; *flosculosa* Lej. in Lej. et Court. Compend. III-1836), met de opmerking, dat *dunensis* en *flosculosa* wel identisch zullen zijn. Hieraan behoeft men m.i. niet te twijfelen, daar Lej. en Courtois in genoemd werk ze als synoniem vermeldden (met als groeiplaats alleen de Nederlandsche zeeduinen!).

De Prod. Belge geeft de 3 variëteiten ook alleen voor de Belg. duinen; de var. *discoïdea* Bag. ook voor 'n paar plaatsen in 't leemdistrikt, zonder erbij te vermelden, of een of meer planten ervan aanwezig waren.

In Prodr. Flor. Bat. II-1902 vindt men de var. *flosculosa* voor heel wat plaatsen, echter uitsluitend in de duinen van Z. Holland af tot op de N. Zee-eilanden. v. Soest deelde me mee, dat ze in de duinen bij den Haag plaatselijk zeer veel voorkomt, ook wel met de type.

Hegi zegt ervan; hier en daar met de type; op Borkum en Just de overheerschende vorm, slechts spaarzaam door de type begeleid.

De plant te Bocholtz heeft geen kiembaar zaad voortgebracht. Uit de duinen ontving ik van v. Soest ook zaden van *S. Jacobaea* met zeer korte straalbloemen. Deze gaven nakomelingen, deels zonder, deels óf met korte vlakke óf buisvormige straalbloemen (zoals ongeveer bij *Centaurea cyan.*) v. Soest vond deze ook in de duinen; hij houdt ze voor kruisingen van *discoïdea* met de type, waarbij hij aan den bloemvorm wel 'n half dozijn kruisingsvormen kon waarnemen.

De bloemen van *S. Jacobaea* verdienen wel wat meer onze aandacht.

Planten met zeer kort gestraalde bloemen zijn in Limburg ook zeer zeldzaam, *abbreviata* Pet., *brachyglossa* Wallo., *subdiscoïdea* Koch, *parviflora* Erdner, en alleen als toevallig exemplaar tusschen gewone waargenomen.

Bij de type kunnen de straalbloemen ook nog op andere wijze in vorm verschillen.

De var. *tricuspis* Murr. heeft driespletige straalbloemen; hiervan 1 plant tusschen Bommerig en Winbrig (Epen).

De var. *tripteris* Murr. heeft de straalbloemen aan den top verbreed en in drieën gesplitst; hiervan ontving ik van Joh. Janssen, Malden, 1 plant van bij Kleef.

Verder kunnen de lintbloemen veel smaller en spits zijn, of ook naar buiten omgerold. Zóó vindt men ze o.a. bij Vijlen en Gulpen.

Van al deze vormen ontmoet men maar één of weinig planten onder de type.

De straalbloemen zijn meestal goudgeel. Planten met zeer lichtgele bloemen vindt men dikwijls onder goudgele, soms als heel kleine vegetatie. Hierbij moet men in aanmerking nemen, dat de goudgele bloemen bij 't uitbloeien ook bijna wit kunnen worden.

Planten, waarbij de bloemen uitsluitend uit straalbloemen bestaan, zijn, zoover ik weet, nog niet waargenomen bij *S. Jacobaea*.

ABONNEERT U OP:

„DE NEDERMAAS”

LIMBURGSCH GEÏLLUSTREERD MAANDBLAD,

MET TAL VAN MOOIE FOTO'S

Vraagt proefexemplaar:

bij de uitgeefster Drukk. v.h. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9.

Prijs per aflevering **fl. 0.40** — per 12 afleveringen franco per post
fl. 4 -- bij vooruitbetaling, (voor Buitenland verhoogd met porto).

Hierlangs afknippen.

BESTELKAART VOOR BOEKWERKEN

Aan Drukkerij v.h. CL. GOFFIN

Nieuwstraat 9,

MAASTRICHT

Ter Drukkerij voorh. Cl. Goffin, Nieuwstraat 9,
is verkrijgbaar:

De Nederlandsche Mieren en haar Gasten

door

P. H. SCHMITZ S. J.

(146 bladzijden, met 56 figuren).

Ingenaaid fl. 1.90, gebonden fl. 2.40 per exemplaar.

Dit mooie boek is, om wille van inhoud en **stijl**, zeer geschikt als **leesboek**
op Hoogere Burgerscholen, Gymnasia en Kweekscholen.

Ondergeteekende wenscht te ontvangen:

.....ex. **Avifauna der Nederlandsche Provincie Limburg**

* Ingenaaid à Fl. 9.50 per stuk | plus 50 ct. porto
* Gebonden á Fl. 11.— per stuk

.....ex. **Aanvullingen** à Fl. 1.50 p. stuk, plus 15 ct. porto.

Adres:

Naam:

.....
.....
* Doorhalen wat niet verlangd wordt.